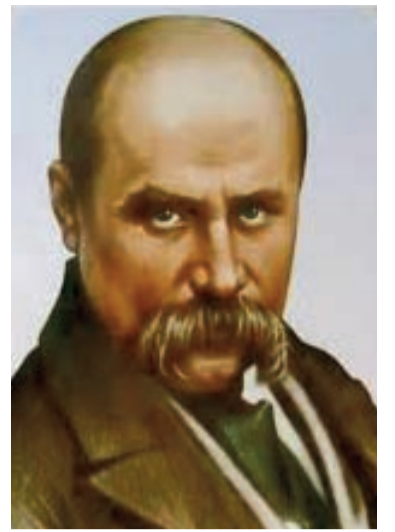

Український ВІСНИК

Часопис Союзу Українців Румунії. Рік видання XXII. № 13-16 (липень-серпень) 2015

Учасники фестивалю «СПІВЖИТТЯ»

Прочитайте:

- ❖ Україна у Другій світовій війні
- ❖ Сучава. Міжетнічний фестиваль «СПІВЖИТТЯ» – XXII-ий випуск
- ❖ СУР – 25. До історії Тульчанської філії
- ❖ Мастерклас або Недільна музична школа у Сучавщині
- ❖ І зазвучали українські пісні у Гура Гуморулуй
- ❖ Площі – 2015
- ❖ Із архівів: Вперед, в забуті сторони

УКРАЇНА У ДРУГІЙ СВІТОВІЙ ВІЙНІ

(Історична довідка)

Друга світова війна – глобальний військовий конфлікт в історії людства та причина найбільших трагедій ХХ століття. У війні взяли участь 80% людства, бойові дії велися 2/3 існуючих на той момент держав. Війна розпочалася 1 вересня 1939 р. вторгненням військ нацистської Німеччини у Польщу, а завершилася 2 вересня 1945 р. беззастережною капітуляцією Японії. Під час війни були здійснені найбільші в історії злочини проти людства (зокрема Голокост), а також вперше і востаннє використана атомна зброя. До армій ворогуючих сторін було залучено понад 110 млн. солдатів, загальні втрати військових та цивільного населення складають від 50 до 85 млн. осіб. За результатами війни було створено ООН (Україна – одна із держав-засновників) та сформовано сучасну систему міжнародних відносин.

Шлях до початку війни був відкритий Пактом Молотова-Ріббентропа 23 серпня 1939 р. Згідно із таємним протоколом до нього, нацисти та комуністи ділили Східну Європу на зони інтересів. Внаслідок цих домовленостей Третій Райх отримав можливість безперешкодного вторгнення в Польщу, СРСР в підсумку розширився за рахунок Західної Білорусі та Західної України, Бессарабії з Буковиною, трьох країн Балтії, а також частини Фінляндії.

Друга світова війна для України розпочалася 1 вересня 1939 р. Того дня Люфтваффе бомбардувало Львів та інші західноукраїнські міста, що перебували у складі Польщі. Між 12 та 22 вересня Львів пережив подвійну облогу із заходу нацистськими військами, із сходу – радянськими.

СРСР вступив в Другу світову війну 17 вересня 1939 р. Нацистсько-комуністичний союз був зруйнований 22 червня 1941 р. німецьким вторгненням в СРСР. Протягом року з початку німецько-радянської війни Україна була окупована військами Третього Райху. Вигнання нацистів розпочалося восени 1943 р. і завершилося наприкінці 1944 р. Український напрям був головним на Східному фронті: тут діяло від 50 до 75% всіх дивізій Вермахту і половина всіх радянських сил.

Нацистський окупаційний режим в Україні був одним з найжорстокіших в світі. Безпосередньо своїми руками або із залученням «добровільних помічників» з числа місцевого населення нацисти знищили 1,5 млн. українських євреїв та 20 тис. ромів. Але якщо злочини проти людства Третього Райху більш досліджені, то засудження злочинів комуністичного режиму ще триває. Найбільш відомими з них є Катинський розстріл, знищення політв'язнів у Західній Україні, підрив Дніпрогесу (внаслідок чого величезна хвиля поховала під собою приблизно до 100 тис. осіб, з

яких – 80 тис. – мирні жителі), використання в боях неозброєних селян – «чорної піхоти», депортації українців та інших народів, зокрема кримських татар.

Після перемоги над нацистською Німеччиною 8 травня 1945 р. СРСР приєднався до війни проти Японії. Беззастережна капітуляція Японії 2 вересня 1945 р. означала завершення Другої світової війни, але окремі військові конфлікти, породжені нею, точилися ще декілька років. **Організований спротив радянській владі на Західній Україні тривав до 1954, а окремі сутички – до 1960 р.**

Україна зробила значний внесок у перемогу над нацизмом та союзниками Німеччини. На боці Об'єднаних Націй воювали українці у складі армій Великої Британії та Канади (45 тис. осіб), Польщі (120 тис.), СРСР (більше 6 млн.), США (80 тис.) і Франції (6 тис.), а також визвольного руху в самій Україні (100 тис. в УПА) – разом 7 млн. осіб. Понад 2,5 млн. українців були нагороджені радянськими та західними медалями та орденами, більше 2 тис. стали Героями Радянського Союзу, з них 32 – двічі, а найкращий ас союзної авіації Іван Кожедуб – тричі.

Для України Друга світова війна – національна трагедія, під час якої українці, позбавлені власної державності, змушені були воювати за чужі інтереси і вбивати інших українців. За Україну змагалися дві тоталітарні системи, що однаково не рахувалися з ціною людського життя. Кожна сторона протистояння на українських землях намагалася продемонструвати свою прихильність до українства, але єдиним справді українським суб'єктом у роки війни був визвольний рух – передовсім, Українська повстанська армія. З різних причин на німецькому боці воювало до 250 тис. українців та до 50 тис. було мобілізовано до армій союзників Третього Райху.

Україна понесла надзвичайні втрати внаслідок війни. Під час бойових дій та в полоні загинуло 3-4 млн. військових, підпільників і цивільних, 4-5 млн. цивільних загинуло через окупаційний терор та голод в тилу, до 5 мільйонів жителів були евакуйовані або примусово вивезені до Росії та Німеччини, частина з яких не повернулася. Загалом безповоротні втрати України (українців та інших народів) склали 8-10 млн. осіб. Матеріальні збитки становили 285 млрд. тогочасних рублів. Внаслідок бойових дій постраждало понад 700 міст та містечок, 5,6 тис. мостів, 28 тис. сіл, 300 тис. господарств.

ПОСОЛЬСТВО УКРАЇНИ В РУМУНІЇ

25 років тому було прийнято Декларацію про державний суверенітет України

Цього дня 1990 року Верховною Радою УРСР було прийнято Декларацію про державний суверенітет України (№ 55-XII від 16 липня 1990 року).

У цьому документі проголошувалося «верховенство, самостійність, повнота і неподільність влади Республіки в межах її території та незалежність і рівноправність у зовнішніх зносинах».

Від імені українського народу могла виступати лише Верховна Рада. Територія України в наявних кордонах проголошувалася недоторканою. Підкреслювалося також виключне право українського народу на володіння, користування і розпорядження національним багатством України.

Верховна Рада проголосила право країни на власні збройні сили, внутрішні війська, органи державної безпеки. Україна брала зобов'язання не поширювати, не виготовляти й не нарощувати ядерну зброю.

Зовнішня політика України визначалася Декларацією як нейтральна, першочерговим її завданням було забезпечення національних інтересів України.

По суті, Декларація створила основу для республіканської законотворчості незалежної від колишнього союзного законодавства.

Проте прийнятий документ не одержав статусу конституційного акта. Українська РСР залишалася у складі СРСР, причиною чого стало відсутність у Верховній Раді УРСР повноважень на ухвалення рішення про вихід республіки зі складу Радянського Союзу. Відповідно до вимог Конституції СРСР і Української РСР, тільки народ Української РСР, як володар всієї повноти влади в республіці, мав право приймати таке рішення на референдумі.

Діючі норми міжнародного права також зобов'язували Верховну Раду Української РСР провести республіканський референдум.

Утім, Декларація про державний суверенітет України стала основою для «Акта проголошення незалежності України», ухваленого Верховною Радою 24 серпня 1991 року. Тоді, фактично, вдруге Україна була проголошена незалежною демократичною державою й остаточно виведена зі складу СРСР.

Незалежність країни була підтримана на Всеукраїнському референдумі 1 грудня 1991 року.

ПОСОЛЬСТВО УКРАЇНИ В РУМУНІЇ

Потреба Мастеркласу виникла на певному етапі розгортання культурної діяльності української меншини на Буковині. Вважаю, що феномен притаманний й іншим регіонам, коли кількість вокальних виявів, індивідуальних чи колективних, на заходах, організованих СУРом, створює так званий тиск переходу до вищої якості. Не можна не зазначити вагомий внесок в цьому «тиску» артистичних колективів з України, часто запрошуваних на наші культурні події.

Поставив у вертикальному плані «колумбове яйце» голова Сучавської повітової філії СУРу Борислав Петрашук. І зробив це не абияк, а преамбулою до 22-го випуску фестивалю «Співжиття», де вперше запросив вокальні колективи наших побратимів із Мараморощини та Банату, танцювальні колективи турко-татарської меншини з повіту Тулчі та грецької з міста Яс. Надали статусу цій події провідники СУРу, голова Степан Бучута та члени Ради, але і високоповажні гості з України: радник-посланник Посольства України в Румунії Теофіл Рендюк, генеральний секретар Товариства «Україна – Світ» пані Алла Кендзера, вокальний колектив, очолений народним артистом України Маріаном Гаденком та делегація з Черкас, очолена головою обласної ради Валентиною Коваленко.

СУР вручив мистецьким колективам, культурним діячам, наставникам грамоти, подяки та медалі за їхній дотеперішній внесок в розвиток української культури. Авдиторію склали представники місцевих організацій СУРу, працівники на ниві культури, викладачі, учні.

Сучава, приміщення повітової філії СУРу, четвертого липня – це момент особливого значення в плеканні наших молодих вокальних талантів і, якщо втілиться в дійсність, то стануть незабутніми слова ініціатора Мастеркласу на Буковині та його співучасників:

Борислав Петрашук: Вельмишановні друзі! Зараз розкажу про наш проект піднесення вокального таланту нашої молоді на вищий щабель виконання; це буде початок і хочемо, щоб ми зробили оцей перший крок разом з фахівцями-артистами України. Тому що Україна переживає тяжкі історичні часи, народ жертвує своїми найкращими синами,

МАСТЕРКЛАС або Недільна музична школа у Сучавщині

руйнується життєве надбання десятків тисяч її громадян, пропоную помолитись за

упокоєння душ загиблих на полі битви та витримати хвилину мовчання...

Дякую!

Відкриймо нашу культурну подію духовним гімном українців всього світу – «Рече та стогне Дніпр широкий»... (Всі присутні в залі піднялись на хвилі глибоко емоційних музичних меандрів за словами невмирущого Кобзаря і в очах кожного бриніли то світло надії, то сльоза співчуття...)

Треба сказати, що розпочинаємо захід, кульмінаційний пункт якого досягнеться завтра розгортанням фестивалю «Співжиття», 22-ий випуск, що відбудеться на сцені Музею буковинського села біля фортеці молдавського воєводи Штефана Великого. Треба підкреслити, що саме українська меншина Буковини започаткувала цей фестиваль і залишилася єдиним його організатором, але сьогодні залучуємо до цієї надзвичайно плідної культурної події і Мараморощину і Банати.

А зараз, увага: **Заявляю відкритим Мастерклас, або Недільну музичну школу на Буковині, сьогодні, 4 липня 2015 р. Хай Бог допоможе нам!**

Хочу запросити до слова голову СУРу, пана Степана Бучуту, без згоди підтримки якого ця подія не змогла б відбутися на такому високому та якісному рівні. Дякую за увагу!

Степан Бучута: Вітаю гостей з України! Вітаю українців Сучави, Мараморощини та Банатів! Вітаю всіх учасників цього особливого, і надіюсь плідного, заходу. Мої вітання до гостей з України відносяться до всіх разом і кожного зокрема, не називаю кожно-

го по імені, щоб не оминати і таким чином не образити кого-небудь, а це тому, що ви всі разом приносите український материнський дух, а кожен зокрема приносить оту крихітку сили та надії на краще майбутнє.

Від щирого серця gratулюю всіх організаторів цього заходу, всіх учасників.

Поздоровляю всіх тих, котрі отримали похвальні грамоти та подяки за їх внесок в збереження та розвиток української культури в Румунії і не тільки.

Бажаю Вам міцного здоров'я, сили праці та творчого натхнення, подальших успіхів в розгортанні запроектованих подій. Дякую за увагу!

Теофіл Рендюк: Шановні українці з Румунії, шановні українці з України! Пані і панове! Вітаю всіх вас і прийміть мої найщиріші побажання з нагоди започаткування такої високої культурної акції, яка, безумовно, дасть відповідні плоди в напрямку відкриття та культивування молодих талантів в галузі музично-вокального виявлення. Протягом моєї 24-річної діяльності в дипломатичних відносинах України з Румунією, в яких культурна діяльність є головним компонентом, я не знаю такого мудрого проекту щодо зближення культурних відносин між українцями з Румунії та українцями з України, що приведе, безперечно до яскравих спільних надбань в цьому напрямку.

Хочу сказати Вам, що з 1992-го року офіційно започаткувались дипломатичні відносини між Україною та Румунією, але культурні відносини вже відбувались, опираючись на діяння виємовних особистостей в галузі культури, а це є

пані Ярослава Колотило з Румунії та пан Маріан Гаденко з України, який приходив в регіони, де проживають українці в Румунії, і дарував їм шедеври української пісні та свої власні композиції. Я хочу, щоб їхня роль у розвитку української культури в Румунії ніколи не була призабутою, щоб вони продовжували плідно впливати на мистецькі виявлення молодого покоління.

Заходи, сьогоднішні і завтрашні, підкріплюють не тільки культурні відносини між

Євсебій ФРАСИНЮК

Фото автора

(Продовження на 4 стор.)

(Початок на 3 стор.)

українцями двох сусідніх країн, але і дипломатичні стосунки між нашими державами, за що я щиро вдячний їхнім організаторам.

Те, що така добірна делегація із Черкас бере участь у таких заходах, твердить, що сам великий Кобзар подав свою згоду у поширенні культурних стосунків між обома народами. Дякую за запрошення!

Валентина Коваленко: Не можу почати інакше як тільки з слів: Слава Україні!, Слава українцям, що туляться до Шевченка, до його невмирущого слова! Коли ми приїхали в Сучаву і зайшли в оце приміщення СУРу, зараз почули як тут віє українським духом. Це не тільки портрети визначних історичних та культурних постатей, тут експонати українського народного мистецтва, тут видання на українській мові, тут чути живу українську мову.

Коли мене обрали на посаду голови ОР, то одна із перших акцій був круглий стіл з представниками національних меншин. Мене цікавило знати, насамперед, чи люди користуються своїми правами, чи не відчують себе маргіналізованими, чи відчують себе рівними з більшістю. На жаль, в Україні війна, погані обставини життя, а це жахає. Але ще більше жахає те, що ми привикаємо до цього. Ми мусимо захистити Україну, ми мусимо захистити українців від цього маразму. Відбувається все це і тому, що багато людей піддаються маніпуляції хворобливо амбіційних людей, а в такі часи нам треба тільки єднатись і захищатись від такого жаху. Ми живемо в таких умовах, що сьогодні говоримо, діємо, надіємось, а завтра нас може вже не бути... Але тримає нас те, що знаходяться люди, які все це розуміють, єднуються духом і поборюють оці

МАСТЕРКЛАС або Недільна музична школа у Сучавщині

страхиття. Це саме ми відчуваємо і тут. Праця, яку ми з вами розпочали, це для того, щоб ми обмінювались нашими досвідами, щоб доповнювали один другого, щоб підкладали плече там, де його потрібно, бо найважливішим є передавати від роду до роду те, що є сокровенне, духовне, насамперед мову, відчуття, що ти є українець. Хочеться, щоб ми знаходили різні доріжки наших відносин і однією із них це буде наш подарунок невеличкої бібліотечки, яка містить повне видання творчості Шевченка. Хай це стане отим духовним стрижнем, що буде єднати нас, надавати сили для досягнення наших проєктів. Слава всім нам! Дякую за увагу.

Маріян Гаденко: Шановні друзі! Нас об'єднує одна-єдина національна хвороба: жага! Жага до кращого сьогодні, ніж те, що було вчора, завтрашнє, щоб було кращим, ніж сьогоднішнє. На кожних заходах ми все кажемо: головною метою нашої зустрічі – це підняти український дух! І вже у всіх нас він такий піднятий, що нікуди спустити його... У вас є великий проєкт – у нас велика місія. Пане Борислав, ви приїхали до нас, висловили вашу думку і ось вона сьогодні входить у дію, як кажуть мудреці, доля складає все в життєвий порядок, в тому числі і на ниві культури.

Минулого року ми запрошували на фестиваль «Доля» до Києва молодого представника української пісні з Румунії і пані Ярослава Колотило відрекомендувала нам чарівну співачку з Буковини Лавінію Леонте, яка успішно представила свій музично-вокальний талант. Я хочу щиро подякувати їй, бо глибоко шаную людину, котра не забуває свого коріння.

Хочу сказати, що, після служби Божої, встановленої дати, у встановленому місці, ми будемо навчати дітей вокалу, рухатись та вести себе на сцені, незалежно від їхнього

приналежності до якоїсь-то меншини, чи вони українці, чи румуни, чи поляки... Умова єдина: одна з двох пісень, щоб була виконана з сучасної української пісні. І я пропоную, щоб цей Мастерклас, після одного року діяння закінчувався організуванням фестивалю «Соловейко Румунії».

Будуть працювати по 2-3 фахівці з України, в певному календарному порядку, з талановитими дітьми з Румунії. Вже приготовлено 45 прекрасних, якісних фонограм. Треба встановити чітко, що не кожен із дітей стане зіркою, але найкращі будуть брати участь на фестивалі «Доля».

Проживаючи в Румунії, ми маємо поважати, цінити румунську культуру, зокрема музику, але в серці кохати рідну українську, і тільки так нас будуть щиро поважати! Дякую за увагу!

Ярослава Колотило: Вельмишановні посадові особи! Дорогі друзі! Вважаю проєкт Мастеркласу надзвичайним заходом. Український дух – це мова, пісня, танці, декламування, вишивання, писанкарство тощо, а це вже розвинулось і сягнуло певного рівня. Настав час ступити на вищу сходинку, і Сучавська філія це збагнула.

Дякую, що не призабули і мій внесок у просуванні української культури в Румунії. Пан Маріян Гаденко зробив крок до Румунії, а я почерез нього зробила крок до України і так налагодились плідні стосунки в галузі культури між українцями Румунії та України.

Дивлячись на розмаї культурної діяльності нашої меншини оком пенсіонерки, десь бринить сльоза в гоні неблаганного часу, але радіє душа, що існують події, появляються проєкти, продовжуються стосунки з материнською культурою. Удосконалення вокалу у виконавців української пісні стане великим кроком у творенні рідної культури, невід'ємної складової національного духовного скарбу. На все добре всім вам!

*

Голова Сучавської філії дякує присутнім за підтримку та добру оцінку його проєкту, запрошує до співпраці всіх тих, котрі спроможні сприяти досягненню мети цього заходу.

Хор «Ронянські голоси» під наставництвом пані Джети Петрецької виконав на високому мистецькому рівні сюїту українських пісень.

Артисти-співачки з України заповнили аудиторію своїм майстерним виконанням українських народних та авторських пісень.

До історії Тульчанської філії

25 років тому я був дуже сумний. Це тому, що 15 серпня 1989 року помер мій батько в підозрілих умовах. В той час моя рідна мати хворіла на рак крові (лейкемію), а батько був здоровий. Хтось його вбив, а ми не могли це доказати. Так що 15 серпня, в день іменин моєї матері, привезли мертвого батька. Мати хворіла, а ми возились з нею по різних лікарнях та лікарях. 15 січня 1990 року померла і моя рідна мама. В той час розгорталися події, що слідували так званій революції.

Десь в лютому 1990 року подзвонив мені з Бухареста Микола Корсюк, редактор першої моєї книжки «Ой Дунаю, Дунаю», який просив зайнятися організуванням СУРу в нашому краї. Незадовго після цього передзвонив і бувший мій колега з Сігету Степан Ткачук. І він просив заснувати СУР в Добруджі. Потім запросив мене до столиці на засідання. Засідання відбулось в залі при бувшому ЦК РКП. Туди повів мене Іван Ковач. Там були присутні колеги з усіх країв: Юлій Мануляк з Мараморощини, Юрій Лукан з Буковини, Юрій Семенюк з Банату і багато інших. Там я вперше пізнав одного з найкращих українців того часу – Ігоря Лемного. Це була вихована, розумна, тонка людина. На засіданні йшла мова про організування крайових організацій СУРу та підготовку першого З'їзду Союзу.

На цьому засіданні я краще вияснив собі, що Союз українців Румунії – громадська організація, рівна у правах із політичними партіями, і має за мету відстоювати і захищати інтереси українського населення перед властями, організувати культурну й освітню діяльність, залучувати до активного соціального й духовного життя всіх українців Румунії. СУР повинен мати своїх представників у Парламенті країни.

Повернувшись додому, я, крім щоденної роботи (а тої роботи, слава Богу, було досить, бо мав півтора норми за кафедрою), почав думати, як зібрати людей і зорганізувати нашу крайову організацію, тим більше, що живу на відстані 80 км. від міста Тульчі. Поїхав до Тульчі. Там зустрівся з моїм близьким другом і колегом по факультету греком Ніколае Русалі. Тоді він був інспектором з румунської мови та літератури при тульчанському повітовому інспектораті. Я з ним порадився і почав діяти. Він мені багато допоміг. Спочатку познайомив мене з учителем Михайлом Федюком, який в той час був директором кінематографу «Патрія». Учителю за фахом, Михайло Федюк своїм розумом, досвідом, душевною щедрістю допомагав учням стати гідними людьми. Він – один з найкращих українців нашого краю. Постарівши, про нього майже забули. Він мені підказав, що можу звернутися за поміччю до учителя Івана Ковача, який тоді був директором колишньої української восьмирічки на вулиці Махмудія у кварталі, де живуть українці в Тульчі. Пішов я до тієї школи і зустрівся з ним. Пан Ковач доповодився допомогти мені. Учителю Івану Ковачу був розумний і вихований, ентузіаст, альтруїст і поблажливий, завжди з молодістю душею, людина яка створювала навкруг себе такий світ, в якому можеш відчувати себе в безпеці. Він був і дуже добрим господарем.

Хочу підкреслити, банатець Іван Ковач та буковинець Михайло Федюк були українськими учителями в нашому краї в 50-их роках. Були дуже віддані українській справі. Ми скоро побратались і скоро зрозуміли, що Союз українців Румунії захищатиме перед властями Румунії інтереси і права українського населення; серед його вимог: відновлення скасованих українських початкових шкіл, ліцеїв і педагогічних шкіл; свобода релігії і вільна приналежність до наших церков; створення українських хорів, самодіяльних гуртків, розвиток преси й літератури, радіо і телебачення, наявність наших представників у державних органах.

Не маючи нашого приміщення, ми збиралися в кіно «Патрія», в бюро М. Федюка. Там ми зустрічалися багато разів до заснування нашої повітової організації і після того. Після заснування крайового СУРу Іван Ковач і Михайло Федюк стали заступниками голови організації.

Ходив я до повітових органів з Рішенням бухарестського суду про заснування СУРу з 14 лютого 1990 року, даного мені Степаном Ткачуком, пояснюючи, що маю на меті зробити. Після отримання всіх «авісів» взявся до організування зборів. В той час не було інтернету, не було мобільних телефонів, і я заходився писати листи (запрошення) на збори. До знайомих, до рідні. Пригадую, що написав викладачці біології Матроні Попеску в Малюк. Треба сказати, що були і люди, які відмовлялися. Вони боялися приступити до нас, кажучи: а якщо повернуться комуністи? І. Ковач та М. Федюк запросили всіх знайомих і свою родину. Мабуть, треба згадати, що доки ми дійшли згоди щодо дати і місця організування зборів, я їздив до Тульчі шість разів на свої кошти у так званій вільний час.

Мій друг Н. Русалі залагодив з директором ліцею «Спіру Харет», щоб дав нам фестивалний зал ліцею для зборів. Збори відбулися 25 березня 1990 року в фестивальному залі ліцею «Спіру Харет» в Тульчі. На зборах було досить багато людей, були представники повітових властей, прибули Степан Ткачук, священник Іван Піцура, журналіст Юлій Лазарчук.

Пригадую, що наступного дня ми поїхали до Муругіля і там вікарій Іван Піцура хотів відслужити вечірню, але йому не дозволили повітові церковні керівники. Так що ми відвідали церкву, де зустрілися з віруючими села і порозмовляли з ними.

Після організування СУРу в нашому краї відбувся перший з'їзд СУРу. Там ми дізнались про платформу Союзу українців Румунії, яка звучала

Задунайські молоді україночки й українці з головою філії Дм.Черненком

так: Воля, Братерство, Дружба, Демократія, Вільна Думка, Вільне Слово, Вільне віросповідання, Вільна Ініціатива, Честь, Мудрість і Любов до ближнього. Потім ми взялися до роботи. Виконавчий комітет запланував свою роботу і багато дечого виконав. Ось кілька намірів з плану роботи нашої крайової організації того часу.

Соціальна (організаційна) комісія, члени виконавчого комітету і всі члени повинні докласти всі зусилля для заснування місцевих організацій в селах, де проживає українське населення.

Освітня комісія постаріється завести викладання української мови у всіх школах, де маємо учителів. Вона зацікавиться підручниками для дітей. Вона постаріється віднайти випускників ліцею, які б хотіли учитися в Україні.

Культурна комісія займеться заснуванням хорів, культурних бригад, танцювальних груп, художніх виставок.

Скарбник займеться заснуванням банкового рахунку і збиранням внесків.

Виконавчий комітет повинен добитися одержання власного осідку.

Наш крайовий союз повинен продовжувати зв'язки з Музеєм острова Хортиця, що на Запоріжжі, з Товариством «Україна» і Товариством ім. Т.Г. Шевченка із Запоріжжя і з Криму.

Що стосується місцевих виборів, ми повинні пропонувати наших людей в депутати місцевих та повітових рад.

Треба згадати, що ми не мали нашого осідку два роки, що деякі обрані члени комітету ніколи не появились до нашої роботи, ніхто їх не бачив.

Ми були свідомі, що в Добруджі не існує української церкви, хоча добруджанські українці богомільний народ, не існує українських шкіл, хоч вони існували в 50-х роках, а 1959 року їх розсунули. Ми хотіли припинити процес асиміляції і боротися за відродження українського населення в нашому краю.

Так, осінню 1990 року ми почали їздити по селах, в яких проживає українське населення, і старались заснувати групи українських дітей, які б вивчали український Буквар. Нам удалося заснувати групи в таких місцевостях: Кришан, Караорман, Св. Георгі (Катирлез), Мурігійол, Теліца. Заснували українську групу і при Тульчанській нормальній школі, щоб мати наших українських учителів. Хоч у нас не були найкращі умови викладання української мови, але учителі докладали багато душі і ентузіазму в цій благородній справі. Тут можемо згадати Марію Михайлейко у Мурігійолі, Андрея Іванова у Кришані, Марію Карабін у Тульчі і Йордану Ене у Теліці. На жаль, керівництво СУРу не підтримало нас і згодом все занепало. Тепер в нашому краї вивчається рідна українська мова у Пардіні, Мурігійолі, Леті і Сф. Георгі. Процес асиміляції дуже сильний. Хочу згадати, що в заснуванні наших перших українських груп в 1990 р. допомогли нам Юрій Лукан, мій друг і сігетський колега, який в той час був інспектором при Міністерстві освіти і Василь Баршай – тоді радник при Міністерстві культури. Я їх возив на моїй Дачі-1100. З нами їздив і вчитель Іван Ковач. При цих подорожах ми дізнались як Юрій Лукан писав свій роман, а від Василя Баршая отримали слова і ноти гімну України, бо тоді Україна була ще радянською.

Слід згадати, що ми побратались з Товариством «Україна» і Товариством «Просвіта» ім. Т.Г. Шевченка із Запоріжжя і з Криму. Вони надсилали нам букварі і багато дитячих книжок. Ми їх роздали нашим учням. Тут же треба відмітити, що ми отримали листа від двох викладачів української мови з великим досвідом з Криму, які хотіли приїхати до нас на певний час викладати українську мову. Ми їм подякували, але наш місцевий союз не був в стані рішення такі справи, а вищі органи не хотіли втручатися в них. Якби ми мали наших учителів, вони та інші талановиті особи могли зайнятися і культурною справою. Заснувати хори, танцювальні гуртки, тощо.

Ми побратались і з Музеєм заповідника острова Хортиця. Представники цього музею восени 1990 року побували у нас в Тульчі. Вони досліджували історію і культуру українського населення нашого краю. Члени нашої організації – Іван Ковач, Михайло Федюк, Дан Вербина, М. Мінку та інші багато допомогли цій науковій експедиції.

Відносно релігії нам не вдалось нічого зробити, хоч пробували. Ми не маємо жодного українського священника.

Треба відмітити, що Іван Ковач і Михайло Федюк щомісяця бували на зборах префектури, де вирішувалися всі повітові проблеми. Вони активно брали участь на цих зборах і добре представляли нашу меншину.

Віргілій РІЦЬКО,
перший голова Тульчанської крайової організації СУРу

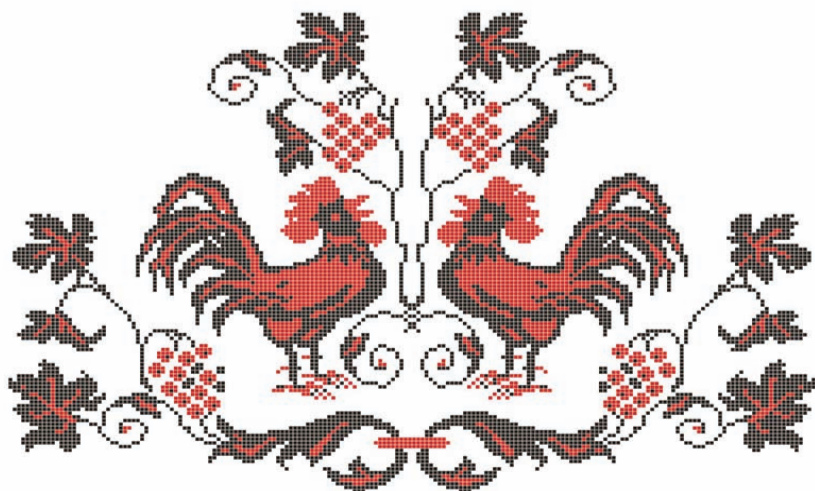
Півень – птах вогнистий,
Хвіст пишний, барвистий:
Торго походить; двір охороняє;
Раною сповіщає – сонечко віщає.

Загальносвітова *семіологія багата десятками глибинних символів тисяч народів земної кулі. І в кожного ці символи і словом, і пензлем пишуться по-своєму, а значення мають подібне: це і Дерево життя, і зірка, і вода з вогнем, сонце, пташка, риба, змія... Серед них є багатозначний, загадковий символ – **Півень**. Символ сонця, світла, вогню, войовничості; пильності; домовитості; господарності; воскресіння і каяття (у християнстві); передвісника біди; жертви; відкривача скарбів. Він став уособленням грозового полум'я і водночас захисником від пожежі та вогню, тому його стилізоване зображення знаходимо на дахах, шпильях будівель. Це оберіг домашнього вогнища, (бо «без півня оселя глуха»), на скринях, рушниках, посуді та писанках зустрічається він часто. Особливо ретельно прикрашали півниками піч.

Археологічні розкопки стверджують, що дикі півні, з усім сімейством, були одомашнені в стародавній Індії в III-II т. до н.е., як культові птахи і саме за здатність сповіщати світанок. І тільки в античній Європі куряче м'ясо, а потім і яйця, почали вживати в їжу.

Як не дивно, дітей і півнів часто несвідомо пов'язують між собою. Це проявляється в дарунках різного роду «півників»: пряників, цукерок-льодяників, іграшок, свистунців. Півень – улюблений персонаж дитячих казок, пісень, віршків та щедрівок:

Сидить півень на криниці,
Спустив крила ще й косиці.
Сюди мах, туди мах,
А у вас тут млинець пах.

ЧОМУ СПІВАЄ ПІВЕНЬ?

В народних уявленнях на Україні півень найчастіше – сонячний птах, як у загадці: «Сидить півень на вербі, спустив пір'я до землі» (сонце). Не випадкова і його народна назва як «будимир», тобто «буди світ». У Хронографі XVII ст. записана така легенда: «Кожного дня Бог доруचाє ста Анголам зодягати Сонце, і зараз вогненні птахи небесні, що зуться Фінікси та Халендрії, літають перед Сонцем, вмочають свої крила по дев'яти десятикратно в океанській воді, кроплять крилами, і цим гасять Сонце, щоб воно не попало промінням усього світу. Від сонячного вогню птахам обгорають крила, і стають вони голі, як поскублені. Як заїде Сонце, птахи купаються у великій океанській річці, і знову їхні крила відновлюються і опірюються.»

З отими сонячними птахами пов'язаний звичайний домашній півень, бо має під своїми крильми біле перо небесних птахів. Коли сонце йде на схід, те перо в нього свербить – півень прокидається, плеще крильми і звіщає світові про появу світила.

Інша прадавня легенда розповідає, що: «Сонце ходить у небі і вдень і вночі, і низько летить по океану, не замочившись. А в океані є кур (півень), що має голову до небес, а море йому по коліна. Коли сонце вмивається в океані, то вода хвилюється і хвилі починають бити кура по пір'ю. Тоді той кричить: «Ку-ку-рі-ку!» Так він сповіщає про прихід світла-ранку. І разом із ним починають співати всі півні на землі... І сонце доти світитиме, доки півень співатиме. Коли півень перестане співати, настане кінець світу.» Своім співом півень ще й відмірює час: «перші півні; треті півні» – стереже день.

Науковці переконалися, що за кукуріканням півня таки можна зв'язати годинники – птахів неможливо збити з пантелику ані тишею, ані відсутністю сонця. Досі експерти припускали, що співати півнів спонукає вранішнє світло. Вчені Університету Нагої провели з півнями експерименти: піддослідних птахів розподілили на дві групи. Перша, 12 годин бачила денне світло, а наступних 12 – тьмяне. Другу групу цілодобово тримали при тьмяному світлі. Навіть у звукопроникній кімнаті без вікон всі птахи все одно не проґавили часу настання ранку. На думку науковців, їхню поведінку регулював циркадний ритм – їхній внутрішній годинник. Вчені намагаються розгадати феномен кукурікання, якому курчата не вчать, як людські діти – мові.

Природа влаштувала так, щоб відомі забіяки-півні домагалися захоплення, освоєння та захисту своєї території мирним шляхом – залякуючи інших гучним кукуріканням. Крик півня відноситься до територіальних акустичних сигналів, які дуже важливі в спілкуванні птахів, особливо диких. Непереможний інстинкт змушує птахів позначати власну територію, демонструючи на відстані свою міць, силу, здоров'я і готовність до бойових дій, а по голосу якимось вміють визначати стан іншого господаря двору. Кукурікання – це свого роду виклик усім півням, на який ті подають відповідний клич,

адресований виключно курячим ватажкам сусідніх дворів. До речі, варто подати голос молодому півнику, як головний півень задає йому прочухана за те, що – не по чину голос подав! Півні ревно відстоюють своє господарство – двір.

Однак гучне кукурікання створювало проблеми, бо приваблювало хижаків. І півні почали кукурікати в основному тоді, коли їх важко побачити – на світанку, коли ще темно, або з настанням ночі, коли вже темніє. Сьогоднішні півні продовжують цю традицію і кукурікають в основному рано вранці або ввечері. Але їх крик найчутливіший всього на світанку, бо в цей час тиша ще майже не порушується.

У християнстві півень – символ каяття, спів півня нагадав апостолу Петру про малодушне відступництво від Христа і викликав сльози провини. Про людей, які не слухають мудрих порад, говорять, що їх «смажений півень ще не клюнув», тобто життя ще не навчило. За легендою, дівчинка, яка бачила воскреслого Христа, принесла звістку додому. Але її батько, який саме вечеряв, не повірив і сказав: «Тоді він воскресне, коли цей смажений півень оживе й заспіває». Тієї ж миті смажений півень злетів, залопотів крилами й закричав: «Ку-ку-рі-ку!...»

***Семіотика, або семіологія** (від грец. *σημειωτικός* – знак, що має ознаки) – наука, яка досліджує способи передачі інформації, властивості знаків та знакових систем в людському суспільстві (головним чином природні та штучні мови, а також деякі явища культури, системи міфів, ритуалів), у природі (комунікація у тваринному світі) або в самій людині (зорове та слухове сприйняття). Іншими словами, семіотика – це теорія знаків та знакових систем. Молода наукова дисципліна, основні принципи у XIX ст. сформулював американський філософ Чарльз Сандерс Пірс.

Людмила МИХАЛЕЙКО

Джерела:

Матеріал з Вікіпедії - вільної енциклопедії: «Семіотика»; «Півень (символ).»

The Daily Mail.: «You really CAN set your clock by a cockerel: Researchers find the birds use their own internal clock to crow. » (Ви дійсно можете налаштувати годинник по півниках: дослідники відкрили, що птахи для співу використовують свої власні внутрішні годинники.)

«Словник символів», Потапенко О. І., Дмитренко М. К., Потапенко Г. І. та ін., 1997

Про Україну. Народна мудрість.: «Півень.»

Україна молода. : «Ку-ку-рі-ку!» в центрі простору і часу».

І ЗВУЧАЛИ УКРАЇНСЬКІ ПІСНІ У ГУРА ГУМОРУЛУЙ

Очікувані з великою нетерпеливістю мешканцями буковинського курортного міста Гура Гуморулуй, але і значним числом румунських та іноземних туристів, які, головню літом, відвідують ці околиці, «Дні міста» цього року відбулися 9-12-го липня. У межах цих днів відбуваються різні заходи, але найважливішими є два – традиційний культурний фестиваль «Гумор в ... Гура Гуморулуй», який цього року дійшов до 25-го ювілейного випуску, та Міжнародний фестиваль музики «EURORITM INTERNATIONAL MUSIC FESTIVAL». В обидвох фестивалях, які мають міжнародний характер, беруть участь і багато запрошених закордонних артистів – карикатуристів, графіків та співаків. Цього року були виставлені роботи авторів із 42-ох держав, між якими деякі із далеких частин світу, як: Індія, Іран, Китай, Мексика, Афганістан, Куба, Казахстан, Єгипет, Туреччина, але і з європейських: Болгарії, Польщі, Латвії, Естонії, Греції, України, Португалії, Росії, Іспанії, Сербії та інших.

Із України виставляли свої роботи Олександр Дубовський, Сергій Федько, Олексій Кустовський, Олег Лактєсв, Валерій Мамот, Михайло Масєвський та Геннадій Назаров. Деякі із них вже знайомі глядачам, бо брали участь і у виставках минулих років. Завжди тематика їхніх карикатур цікава, пов'язана із актуальними подіями, має гостре сатиричне спрямування – а це саме й оцінюють глядачі. Якщо виставлені карикатури у залах місцевого музею оглянуло багато людей – знавців, але й звичайних глядачів, то на музичній конкурсі «Євроритму» було дуже багато публіки, головню молоді, але і дорослих, а то навіть і осіб похилого віку. Всі вони бажали почути пісні модерного, міжнародного ритму у виконанні молодих співаків. А це є доказ, що музика не має віку, границі, тим більше, якщо вона є доброї якості, у прекраснім виконанні, як то буває завжди на міжнароднім музичнім фестивалі «EURORITM».

На цьому фестивалі завжди є дві

групи – перша співаків віком від 15 до 20 років, а друга віком від 21 до 35 років. Беруть участь хлопці, а головню дівчата, які вже мають досвід, але є і багато таких, що

Марія Ніколета Петрюк

виступають вперше, котрим фестиваль дає можливість відзначити себе. Завжди журі є міжнародним, у складі якого досвідчені спеціалісти. Цього року у його складі було 9 осіб із Туреччини (голова журі), Азербайджану, України, Киргизстану, Болгарії, Казахстану та з Румунії. З України, як й іншими разами, членом був Юрій Левчик. Конкурентів було із 10 держав: Румунії, України, Болгарії, Р. Молдавії, Казахстану, Швеції, Азербайджану, Мальти, Киргизстану і Польщі.

З України брали участь дві співачки – Марія Ніколета Петрюк та Ніна Шова, обидві з Чернівців – перша у відділі від 15 до 20-ти років, а друга від 21 до 35-ти років. Згідно з регламентом фестивалю, учасники співали по дві пісні – одну мовою своєї держави, а другу однією з мов міжнародного поширення, звичайно, по-англійськи. Марія Ніколета Петрюк виконала пісні «Молитва» і «What if», а Ніна Шова – пісню Руслани «Знаю я» та «Simplu the best». Виконання цих пісень українськими співачками було прихильно прийняте публікою і нагороджене оплесками. Взагалі, всі учасники цього музичного фестивалю вико-

нували пісні на високому рівні, так що для журі було трудно оцінити порядок переможців і, згідно з цим, встановити належну нагороду. Так як казав і Юрій Левчик, цьогорічний

фестиваль був особливо якісним, всі учасники були дуже добре приготвлені, майстерно виконали пісні, а це все підкреслило його престиж на міжнародному рівні. На-

Центр міста у дні фестивалю

слідком цього було і те, що журі нагородило преміями всіх учасників, а кубками найкращих виконавців. Цих премій було багато, і були від Radio Romania – Iași. Було запрошення від голови журі взяти участь у Туреччині на аналогічному міжнародному фестивалі, який відбудеться у жовтні цього року у Анталії, запрошення на однотижневий відпочинок у місцевості Алдена у Болгарії, а також участь в Україні на фестивалі «Мрії про зірки», який

відбудеться 14-17-го жовтня у Чернівцях; запрошення від EURO-STARs MALTA взяти участь у цьому фестивалі, премії TRUSTULUI DE PRESA APOLLONIA, «Премія критики» із Швеції, відзначення (похвальні грамоти), премії і кубки I – II – III місць, а також найважливіша, спеціальна премія «GRAND PRIX WINNER» і 1000 євро, якою цього року була нагороджена болгарська співачка Антонія Маркова. Обидві учасниці з Чернівців були також нагороджені – Марія Ніколета Петрюк одержала запрошення на тижневий відпочинок і участь у музичнім фестивалі у місцевості Алдена в Болгарії, а також і до Мальти на EUROSTARS, а Ніна Шова одержала спеціальну відзнаку – похвальну грамоту журі.

Маючи на увазі, що обидві співачки з України молоді, то одержані нагороди є важливими, підбадьорюючими для їхнього майбутнього.

За свою діяльність і компетентність всі члени журі, в свою чергу, були нагороджені почесними дипломами, врученими Маріусом Урсачуком – мером міста Гура Гуморулуй. Як відзначив голова журі Толга Гюрділ із Туреччини, фестиваль EURORITM-2015 відбувся у дуже добрих умовах, за що висловив організаторам похвалу, а публіці, яка з теплотою зустріла і нагороди-

ла оплесками учасників, всю вдячність, до чого приєднуємося і ми.

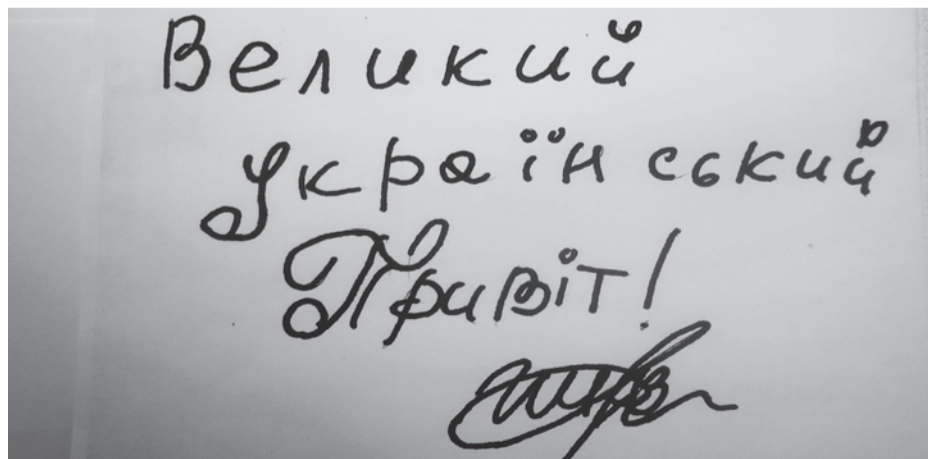
Фестиваль EURORITM-2015 закінчився надзвичайним концертом Тетяни Кім із Казахстану, яка минулого року одержала на цім фестивалі найвищу нагороду GRAND PRIX WINNER. Цьогорічний музичний фестиваль і «Дні міста» завершився фейєрверком.

Ярема ОНИЩУК

Фото автора

Співачка Ніна Шова та її привіт читачам «Українського вісника»

КОЛИ БРАТСЬКА КРОВ ПЕРЕТВОРЮЄТЬСЯ НА ВОДИЦЮ

МІФІЧНА НОВОРОСІЯ

«На подступы все москальской банды
Ответьте по-бандеровски, друзья:
«Пусть захлебнутся кровью оккупанты!» –

Саме за цей вірш суд селища Кромі Орловської області засудив до шести місяців громадських робіт вчителя і поета Олександра Бившева, визнаного винним в екстремізмі і розпалюванні національної ворожнечі. За рішенням суду Бившеву, який викладав у місцевій школі німецьку мову, також заборонено працювати вчителем.

У березні 2014 року, після анексії Росією Криму, Олександр Бившев написав два вірші, в яких в різких виразах закликав українців чинити опір інтервентам. У рамках порушеної стосовно нього кримінальної справи була проведена лінгвістична експертиза, яка не виявила нічого кримінального у віршах Бившева. Проте потім була проведена ще одна експертиза, згідно з якою вірші Бившева викликають ненависть і ворожнечу до росіян. Саме цю повторну експертизу суд долучив до справи.

Зовсім недавно (2014 р.) у Бухарестському видавництві Top Form появилася книга американського економіста, румунського походження Алекса Берки Ucraina – un punct de vedere geopolitic, передмову до якої підписує Посол України в Румунії Теофіл Бауер. Поміж багатьма питаннями,

Інаше «с теми гадами» нельзя.
Встретьте врагов, как предки ваши,
Чтоб не топтался здесь чужой сапог...»

Олександр Бившев
– «Українським патріотам»

що стосуються українсько-російських відносин, Алекс Берка піднімає і питання анексії Криму, в якій одним з головних акторів визнає давнього симпатизанта Росії Павла Губарева – українського підприємця, громадського діяча та терориста, лідера організації «Народне ополчення Донбасу», який став відомим завдяки своїй участі у проросійських виступах у Донецькій області у березні 2014 року, коли був проголошений своїми прихильниками «Народним губернатором» Донеччини, а пізніше виступив з ініціативою створення Федерації Новоросії, проект підтриманий і проросійським лідером сепаратистів, головою Ради Міністрів терористичної організації самопроголошеної Донецької народної республіки, Олександром Захарченком, який вважає, що Новоросія буде створена дуже скоро.

«Я вірю в Новоросію, вірю, що вона буде. Я навіть знаю, що вона буде, швидше за все, дуже швидко створена. Деякі противники і вороги не очікують, як це швидко станеться. Але це відбудеться в будь-якому випадку. Скоро ми це побачимо», — сказав Захарченко.

На уточнююче питання про те, коли може

бути створена Новоросія, Захарченко зазначив, що «є таке поняття, як військова таємниця, її я відкривати не буду».

«Що таке Новоросія? Новоросія — це об'єднання республік Донецької, Луганської, може й інших. Це моя думка. Створювати Новоросію на території двох республік можна і потрібно», — додав Захарченко. При цьому він визнав, що на даний момент говорити про існування Новоросії поки не можна, тому що є дві окремі народні республіки — Донецька та Луганська.

Термін Новоросія (Новоросійський край — урядова назва в Російській імперії для південно-українських земель, що включала територію, анексовані Російською імперією у XVIII столітті. Вперше згадується у 1764 році як Новоросійська губернія), — вже не використовується, майже з 20-х років XX століття, замість нього вживається Південна Україна.

У 2014 році з подачі Путіна, який помилково долучив до Новоросії і Харків, термін почали широко використовувати щодо Південно-східної України не тільки проросійські сепаратисти, російські шовіністи, а й офіційні російські органи.

26 червня 2014 року на території районів Луганської та Донецької областей України, контрольованій проросійськими сепаратистами, було проголошено так званий Союз народних республік — Новоросія.

«Однак путінська операція «Новоросія» очевидно провалилася, оскільки не знайшла масової підтримки у цьому регіоні...» — заявив російський науковець, академік Андрій Піонтовський.

Михайло Гафія ТРАЙСТА

Румунія, Бухарест

Депутатові Парламенту

п. Іванові Марочку

Голові Союзу українців Румунії

п. Степанові Бучуті

Від Богдана Барбіла, кореспондента Парламентського телеканалу «РАДА» /м. Ужгород/ та Олександра Масляника, головного редактора журналу «Гражда» /м. Львів/. Обидва — заслужені журналісти України. Колись разом вчилися на одному курсі факультету журналістики Львівського університету. О. Масляник — родом з міста Рахова.

Високоповажні пани Іване та Степане!

Ваші електронні адреси нам дав славнозвісний професор Федір Гамор, котрий титанічно намагається зрушити з мертвої точки співпрацю люду на правому й лівому берегах Тиси. Цьогорічного травня, після Св. Юрія, пощастило побувати на Мараморощині, в селі Бистрий, на фестивалі «Гуцульська Міра». Хоча цього суботнього дня злива завадила провести празник біля овечої кошари над селом й усе дійство відбувалося в будинку культури, все ж вдалося підготувати цікаві репортажі про життя-буття румунських укра-

їнців. Зокрема, великий репортаж вийшов на Парламентському телеканалі «РАДА» /канал Верховної Ради України/. Його при першій зустрічі Вам подаруємо. Також обширна аналітична розповідь надрукована в журналі «Гражда», кількох загальноукраїнських друкованих та електронних виданнях, у Вашому Сурівському часописі «Український вісник». Спасибі за допомогу організатору дійства п. Дмитрові Коренюку. Сподівалися й Вас обох зустріти у Бистрому. Готуючись до поїздки, з допомогою друкованих видань, які видаються для українців Румунії, довідалися чимало нового, цікавого. У тому числі й про активну роботу І.Марочка та С.Бучути в стремлінні зберегти шкільництво, культуру, церковність бодай на нинішньому рівні.

Під час триденної творчої роботи у Бистрім, низці сусідніх українських сіл сповна відчували: тут люди щиро люблять Румунію, Україну, дбайливо оберігають традиції, звичаї предків.

Ми би хотіли більш ширше показати здобутки, проблеми, життя звичайних українців в інших регіонах Румунії. Зокрема, в Бухаресті, в Сучаві, Сереті. Звісно, це реально лише за Вашої підтримки і допомоги. Про нас обох добре відають шановні Дмитро Коренюк та Ярослава Колотило. Якраз пані Я.Колотило могла би слугувати найвправнішою координаторкою наших подальших телевізійно-журнально-газетних проектів. На жаль, редакції, які представляємо, не в змозі забезпечити наші відряд-

ження до Румунії належними добовими, коштами на готель, пальне. Наші редакції щедро і безкоштовно надають ефір і газетно-журнальні шпальти. Як і до Мараморощини, так і до Сучави ми можемо поїхати власною автівкою Олександра Масляника. Гадаємо, Ви зможете нас заправити, зробити так, аби не вмерли з голоду в Центрі Європи і не спали під відкритим небом. Поїдемо через Солотвино-Сігет і попервах день-два попрацюємо в Сігеті й рідних нам уже Бистрому та Вишня Рівна.

НАЙГОЛОВНІШЕ! Ми готові приїхати, коли Ви скажете, в серпні-вересні /ліпше у вересні, коли школи запрацюють/. Але для відео та фотозйомок, взагалі підготовки репортажів найоптимальніше побувати на цікавих, самобутніх атракціях /подіях/ - фестивалі, свято, культурне чи церковне, день села, ювілей діяча.

Румунія в українському контексті має безліч напрочуд важливих подій, персон, фактів. І переважно про них не відають в Україні або знають мало.

Хотілося би відкрити цей широкий світ для телеглядачів і читачів України.

З повагою, Богдан БАРБІЛ
Ужгород, Закарпаття/ — електронна
адреса — korbenito@ukr.net Тел
+380507153121

Олександр Масляник /Львів/.
gonda@ukr.net
Tel. +380676711558

22 липня 2015 р.

КУЛЬТУРНИЙ «ДЕТЕКТИВ»

ВІДЗНАЧЕННЯ 19-ОЇ РІЧНИЦІ КОНСТИТУЦІЇ УКРАЇНИ У БУХАРЕСТІ

17 червня, з нагоди відзначення Дня Конституції України, в приміщенні Культурно-інформаційного центру у складі Посольства України в Бухаресті, відбувся урочистий захід з участю представників Союзу українців Румунії, та співробітників Посольства.

Урочистий захід розпочався з виступу Посла України в Румунії Теофіла Бауера, який підкреслив важливість Дня Конституції для українського народу як символу національного єднання, особливо в умовах протистояння зовнішньому агресору.

Перед присутніми також з доповіддю виступив радник-посланник Посольства Теофіл Рендюк, який розкрив історію конституційного процесу в Україні, наголосив на значенні Конституції П.Орлика 1710 р., Конституції Української Народної Республіки 1918 р., а також Конституції Незалежної України 1996 р.

Захід продовжився літературним моментом вшанування 120-річчя з дня народження українського поета Максима Рильського, а також виставою «Шабаш на двох» Київського театру «Маскам Рад».

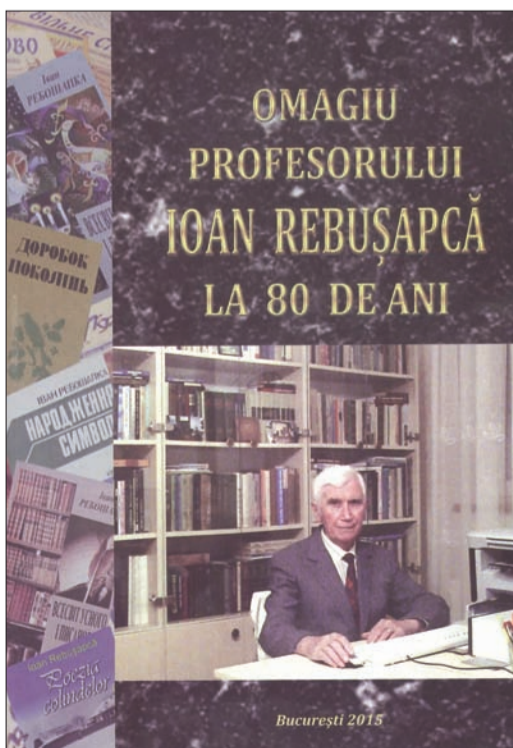
ДО 80-РІЧЧЯ ПРОФЕСОРА ІВАНА РЕБОШАПКИ

З нагоди 80-річчя від дня народження однієї з найяскравіших постатей україністики Румунії, і не тільки, – професора Івана Ребошапки, кафедра слов'янських мов та літератур факультету іноземних мов та літератур Бухарестського університету видала збірник наукових праць «Omăgiu Profesorului Ioan Rebușarșă la 80 de ani», координатором якого був інший видатний славіст, професор Константін Джамбашу, а редактором – завідувача російською кафедрою, професор Антоанета Олтяну.

Збірник побачив світ у видавництві RCR Editorial, накладом, фінансованим Союзом Українців Румунії.

До збірника, передмову якого підписує професор Октавія Неделку, увійшло 39 наукових праць (поділених на чотири розділи: фольклор, література, ментальності та лінгвістика), підписаних такими відомими професорами факультету, як Антоанета Олтяну, Корнеліу Барборіке, Дагмар Анока, Константін Джамбашу, Марія Гоцук, Михай Міту, Міхаєла Морару, Арманд Ґуце, Сорін Паліґа, Душіца Рістін, Гелена Красовська, та українськими літературознавцями і дослідниками, як Володимир Антофійчук, Борис Бунчук, Богдан Якимович, Лідія Ковалець, Тамара Носенко, Сергій Лучканин, Микола Павлюк, Іван Ребошапка, Михайло Трайста та інші.

Презентація книги відбудеться в місяці жовтні цього року у рамках Міжнародної слов'янської конференції, яку організує щороку кафедра слов'янських мов та літератур факультету.

25-а РІЧНИЦЯ ЗАСНУВАННЯ ЖУРНАЛУ «НАШ ГОЛОС»

18-19 липня в бухарестському готелі «Форменерг» відбулися заходи, приурочені 25-річчю від заснування літературно-культурного журналу українських письменників Румунії «Наш голос».

Ірина Мойсей, М. Трайста, І. Ребошапка, М. Михайлюк

В рамках заходу, відбулася конференція на тему «Українська література Румунії і «Наш голос», як її дзеркало», та літературний вечір, заходи щодо вшанування пам'яті українських письменників Румунії – «Безсила смерть, коли живуть слова».

В заході взяли участь, окрім українських письменників Румунії, представників Українського посольства в Румунії, голів філій СУР та кореспондентів журналу, голова Національної спілки письменників України Михайло Сидоржевський, голова Чернівецької обласної організації НСПУ і голова Чернівецького обласного відділення Товариства «Україна-Румунія» Василь Довгий, високоповажні професори Чернівецького університету ім. Юрія Федьковича Володимир Антофійчук, Борис Бунчук та Олександр Попович, а також доцент кафедри загального мовознавства та класичної філології Київського університету ім. Тараса Шевченка Сергій Лучканин.

ЗУСТРІЧ ГОЛОВИ НСПУ З КЕРІВНИЦТВОМ СПР

В понеділок 20 липня, делегація у складі українських письменників Румунії Михайла Михайлюка, Миколи Корсюка та Михайла Трайсти разом з головою Національної спілки письменників України Михайлом Сидоржевським зустрілись з керівництвом Спілки письменників Румунії – першим заступником голови Ґабрієлом Кіфу, головою комісії з міжнародних зв'язків Аурелом Марією Баросом та прозаїком Ніколає Станом.

Зустріч у спілці письменників румунії

В рамках зустрічі було домовлено про налагодження контактів між НСПУ та СПР та подальшу співпрацю, про розширення взаємозв'язків і, зокрема, про підготовку антологій румунської та української прози у взаємному перекладі та обміном книг та публікацій.

Михайло Гафія ТРАЙСТА

Заснований 1994-го року в громаді Марицея Сучавського повіту директором Культурного дому **Колею Курилюком**, міжетнічний фестиваль «Співжиття» своїм 22-им випуском набрав матурного вияву пісенного та хореографічного таланту молоді (і не тільки), неабиякого представлення на параді народних костюмів, чи на сцені, всього притаманного, навіть унікального для кожної із етноменшин, проживаючих на Буковині та в інших регіонах Румунії.

Сьогодні, цей фестиваль та подібні йому відбуваються за чіткими проектами, фінансованими державними установами та громадськими організаціями. Але щоб оцінити якнайкраще досягнення будь-якого феномену, обов'язково треба визначити його початок. Тому я подзвонив засновнику фестивалю «Співжиття»:

– Доброго дня, пане Колю!
 – Доброго та веселого, Себію! Чим можу послужити?
 – Розкажи, будь ласка, так... для вічності, як то народився і відбувся перший випуск фестивалю «Співжиття»?

– Ти знаєш, мабуть, нашу прислів'я «Не мав дід клопоту – купив собі поросятко...» Так вчинив і я. Перебуваючи у приміщенні Сучавського інспекторату в справах культури та культурів, зиркнув на якусь-то афішу фестивалю буковинських традицій і спитав шефа чи не можемо ми, українська меншина, організувати подібний фестиваль.

«Навіть зі всіма меншинами, але зроби проект і на другий рік...» – сказав він. (Щоправда, то я вже говорив про такий захід з поетом-журналістом Мірчею Мотрічем.)

Мене це так захопило, що почав з наступного дня дзвонити друзям-директорам культурних домів, і через місяць ми заявили про свою присутність на фестивалі 12 колективів української, польської, липованської, німецької та ромейської меншин.

Розповів про це нашому меру Іллі Робчуку і ми встановили дату: 21 травня 1994 р. Подумав: і святі, і ще імператори, Константин та Олена, допоможуть, не залишать у біді!...

Але дійсність завжди показує інакше. Довелось шукати спонсорів. Від сільського чабана отримав (нажебрав) будза, від сільського підприємця – ковбаси, з місцевої пекарні –

Сучава. Міжетнічний фестиваль

хліба, від корчмарів – соку та міцного, а з власного бюджету, приховано від опозиції (дружини та тещі) придбав солодощів для дітей. Але гарно то було!... Вже з другого випуску залучили СУР і Повітовий інспекторат у справах культури.

– А скільки таких випусків ти організував?
 – Сім підряд та 15-ий ювілейний!
 – Ти молодець! Заслуговуєш незаперечно звання хрещеного батька цього фестивалю!...
 – І повитухи!... Хе-хе-хе!

*

За фінансуванням Союзу українців Румунії та організуванням сурівської повітової філії Сучави, в партнерстві з Повітовою Радою Сучави, мерією м. Сучави, Музею Буковини, Центру для підтримки буковинських традицій та Культурним центром Буковина, 5 липня на сцені Музею буковинського села, починаючи з 17,00 годин, розпочався міжетнічний фестиваль «Співжиття» – 22-ий випуск.

В чудовому природному оточенні прибули парадом національних костюмів поблизу сцени артистичні колективи: ансамбль «Козачок» – с. Балківці, «Ронянські голоси» – Вишня Рівня (Мараморощина), «Голос українців» – Банати (пред-

ставники української етноменшини). «Мала Поляна» – польської етноменшини, «Берьоза» та «Берьозушка» – липованської та вперше – «Чанлар» – турко-татарської етноменшини з Кобадіну (Тульча) і танцювальний колектив грецької етноменшини з м. Яси та колектив народних танців з с. Білки – румунського етносу.

Спеціально запрошеним прибув з України, разом із чарівною ведучою Українського телеканалу – 1 Іриною Макеєвою та незрівняними співачками Тетяною Кисляк і Тетяною Мудрою, заслужений артист України Маріян Гаденко.

Партнерами медія були: Моніторул де Сучава, Об'єктив, ТВ Плюс Сучава та Хромтел.

У слові на відкритті фестивалю **Борислав Петрашук**, голова Сучавської філії СУРу, привітав учасників та публіку, наголосив на вагомості в духовному зростанні кожної меншини продовжувати таку подію та підкреслив намір поширення кола запрошених. Особисто і особливо подякував гостям з України, зокрема пану Маріяну Гаденку.

Запрошена до слова, пані **Ярослава Колотило** висловила щире подяку за те, що її внесок в організування фестивалю «Співжиття» залученням і Міністерства культури, радником в якому стала для української меншини, признаний та оцінений.

Немало зусиль вона докладала, щоб завжди були запрошені і колективи та артисти з України, щоб зберігати духовний зв'язок з материнською культурою, щоб наші колективи мали

«СПІВЖИТТЯ» – XXII-ий випуск

завжди світлий орієнтир в їхній культурній діяльності. На початках в нас не існували танцювальні колективи – сказала пані Колотило – а сьогодні вони на високому рівні, деякі сягають професійного рівня. Від цього вона відчуває глибоке душевне та духовне задоволення.

Під бурхливі оплески публіки почав свій гуцульський танок ансамбль «Козачок». Виразили танцюристи своїми рухами і буйність смерекових лісів, і відблиски швидко текучих потоків, і стремління в небесні висоти кам'янистих скель. Вже в козацькому строю, вдарили гопака, і знову переконали всіх, що козацькому роду нема переводу!

Вокальний колектив липован відтворив нескінченну картину березових лісів та атмосферу давніх вечорниць, де монотонна праця переплітається з радіщами та прикращами життя, в якому, від Катюші до Калінки, не згасає ніколи щира любов і оптимізм молоді.

Танцювальний колектив поляків показав добірній публіці, і це не вперше, що їхні народні танці і танці шляхетних залів середньовіччя, це складові однієї і тієї ж культури, в якій

любов, повагу та щирість душі можна висловлювати безпосередньо або посередньо, бурхливо або вишукано, важливо тільки, щоб вони існували.

Хоровий колектив «Ронянські голоси» пані Джети Петрецької підняв майстерність виконання музичних текстів, якщо пожартуємо, багато вище Вишньої Рівні, тобто, серйозно сказати, до так званої висоти майстерності.

Хоровий колектив «Голос українців» пана Івана Лібера переконав присутніх, що хор в українців існував, існує і буде існувати, що хор в українців – це мистецький вислів їхнього душевного єднання, це духовна опора в боротьбі за виявлення своєї ідентичності.

Колектив танців грецької меншини сугерував рухами артистів оті безконечно повторні морські хвилі, що б'ють постійно в береги Елади, щоб підкорити її сонячну теплоту, аромати апельсинових плантацій, виноградників та маслинових садів.

Румунський танцювальний колектив с. Білки своїми розважальними танцями «Ремінь» та «Чобанаш» показав глибокі корені румунської народної культури, тісні її зв'язки з життям, з традиціями та звичаями пращурів, в яких пульсує неперестанно любов, радість та оптимізм.

І, нарешті, колектив танців турко-татарської меншини. Пливли молоді виконавці по сцені то невтомленим легкокрилим вітром азійських рівнин, то виявляли своїми ніжними рухами традиційну повагу до государя, то елегантно скрити любов до обраного серцем-душею.

Під незгасаючими оплесками виходить на сцену заслужений артист України Маріян Гаденко в супроводі чарівної співучої компанії двох Тетян, Кисляк та Мудрої, і ведучої Ірини Макєвої. Всупереч пізній годині, українські артисти створили такий палкий душевний настрій, що останнім приходжанам здавалося нібито фестиваль тільки почався.

Закінчились їхні виступи апофеозно, а це завжди вкарбовує в серце глядача, але й виконавця, незабутні відчуття чогось рідного, свого, тотожного твоєму єству.

Євсебій ФРАСИНЮК

Фото автора

Мене не запросили...

Може, я і не мав на думці писати ці рядки, якби мене не запитували багато знайомих: чому ти не був на фестивалі? Адже ти «тато і мама» «Співжиття»? Дуже просто: ніхто мене не запрошував. Тут мені пригадалися слова Віцека Середенчука з Негостини: коли вийдеш на пенсію, ніхто не буде брати «у саму»! Здається, він мав рацію.

Скажу правду щодо започаткування фестивалів «Співжиття». Перший фестиваль відбувся 21.05.1994 у Марицеї. На той раз мені ніхто не допомагав «згори».

Після першого випуску, почали допо-

магати мені сучавський інспекторат культури та, розуміється, що і СУР (за винятком сьомого випуску 2000 р.)

Цього року «Співжиття» відбулося якось непомітно. У Сучаві виходять три газети, а там ні словечка не сказано про цю подію. Чому?

Про фестиваль мені розказували знакомі. Він відбувся на високому рівні, коло кріпості Штефана Великого у місті Сучаві.

Я впевнений, що про фестиваль напише дуже гарно і розширено Є. Фрасинюк, так що я не буду втручатися у це.

Що я ще можу сказати? Слава Славіку!

Хто такий Славік? Це Борислав Петрашук, голова Сучавської філії СУРу. Що правда, то правда! Фестиваль «Співжиття» 2015 відбувся на високому рівні, приїхали гості навіть із України.

Микола КУРИЛЮК

І П'ЯВКИ ВЖЕ НЕ ТІ, ЩО КОЛИСЬ?

Не сяду за друкарську машинку (не комп'ютер – я старомодний!), поки не прочитаю (звичайно зранку) одну дві газети – свіжі, які ще пахнуть друкарською фарбою. Мушу знати, що у світі цьому діється. Читець з мене ретельний. Та від якогось часу з подивом ловлю себе на тому, що мене вже не так ваблять передовиці про «кардинальні» проблеми людства, як всілякі химерії, чуда-дива, які звичайно, коли верстають газету, тулять у «закутки» останніх сторінок.

На днях, в одній серйозній щоденній румунській газеті натрапив на таку «інформацію»: у селі Зворіштя ледве не відправили молодицю на той світ... п'явки!

Неймовірно! Не в Амазонських джунглях, де п'явки великі, як у нас вужі, а у Зворіштях (така була давня назва села, українська!), за якихось двадцять кілометрів від мого рідного Серету. У Ботошанському повіті.

Як воно сталося? А ось як. Молодиця, на ім'я Агрипина, в якої на ногах розбухли вени, звернулася до старосвітського ліку: попросила бабку-сусідку поставити їй п'явки (так звані «людські», а не «кінські»). Споконвіку таке лікування допомагало. Виссуть п'явки «чорну кров» – відразу полегшає. Сказано – зроблено.

Та не поталанило нашій Агрипині – ледве на віддала богові душу. Від тих п'явок з нею

стався шок. Такого село Зворіштя ще не бачило. Баби хрестилися і значуще кивали головами – чи не кара божа?

Та я не містик, тому шукаю земного пояснення до тих п'явок-душогубок. Може, п'явки заразилися чорнобильськими радіаціями? Стали мутантами-кровопивцями? Адже раніше п'явки знали міру: поссуть, набухнуть і відпадуть від людського тіла. Тут щось не те! – міркую.

Та не знайшовши логічного пояснення, я вибудував таку теорію, правда, дуже хистку: п'явки заразилися від людей, від отих ненаситних глитаїв, котрих за останні двадцять п'ять років появилось так рясно, як грибів

по дощу. Бо ж скажіть мені: в якому селі чи місті немає новоспечених баронів чи барончиків, які прибрали до рук усе – землі, ліси, пасовиська, заводи, торгівлю. Вони ссуть і ссуть, не можуть насититися мільйонів, мільярдів, шикарних машин, люксових вілл. Це справжні п'явки-кровопивці, а не оті, що завдали прикрощів бідній Агрипині.

Зрозуміло, вина п'явок – тільки метафора, це, очевидно було невміння сільської лікувальниці, котра хотілавилікувати Агрипину за одним разом. Але порівняння-паралель напрошується: якщо вже й п'явки не ті, що були колись, то люди й поготів. Багато з них стали людиськами.

М. МИХАЙЛЮК

БУВАЛЬЩИНА ІЗ МАРИЦЕЙКИ (ПРОДОВЖЕННЯ)

Від гвера до бриндзи

Це відбулося ще до Другої світової війни. Мій покійний дід Онуфрій Курилюк був лісником у лісі пана Прункула. В ті часи не було у лісі, як сьогодні. Ліс був чистий, дорога, яка вела у ліс, була закрита «рогаткою». У ліс, навіть по гриби, не ходили як хто хотів. А щоб хтось рубав дерева без дозволу пана, такого не було.

Розказували мені про мого діда старі люди, бо він помер п'ять років перед тим, як я народився. Казали вони, що дід Онуфрій (або Нуць як йому казали) був дуже добрий стрілець-мисловець. Убивав два зайці однією кулею! Як це могло статися? Дід чекав, щоб два зайці ішли один коло одного і тоді: Бах!

Дід мав рушницю (або як казали у Марицейці гвер), які всі лісники. Але мав ще один гвер, прихований. Та мав і «добрих» сусідів, які «шепнули» про це шандарям. Так що однієї днини до діда прийшло двоє шандарів. Саме тоді дід був у

Гуцульська стара хата

лісі. Дома були його сини: Калай, Зоньо та Нуфрік. Шандарі показали їм кілька цукерок, дали їх пацанам і сказали: ми десь чули, що ваш тато має ще один гвер, правда?

І тут пацани одногосно підтвердили: правда!

Ану, покажіть нам, де ваш тато ховає той гвер. Малюки-пацани сказали, що отам під стріхою старенької хати. Шандарі «зафантували» гвер і поїхали. А коли тато приїхав додому, то малюки похвалилися цукерками та розказали про гвера та шандарів. Тато їх добре відлупцював, щоб вони мали розум у голові.

Далі розкажу і про бриндзу.

Давно люди затоплювали ковбасу у глечиках а поверху засипали смальцем. Чому? Щоб ніхто не «ходив» до «ласощів», а коли наставало сапання, чи у жнива, починали споживати ковбасу. Я дуже добре пам'ятаю, як мій дід Іван Мазуряк, тато моєї покійної мами Катерини, закликав мене у «комору» а там із глечика витягав 1-2 кавальчики ковбаси і давава мені. Я ті ковбаски замотував у газету, клав у одну кишеню, а в другу кавалок кулеші, та ішов пасти худобу. Так я ласував ковбасою та облизував пальці!

Але вернімося до бриндзи.

Бабка Аниця, жінка мого діда Нуця, набивала бочечку овечою бриндзєю. Робилося це так: ряд грінок бриндзи, ряд бриндзи натертої, а зверху засипала смальцем, щоб ніхто не починав бриндзу аж до сапання.

Але тут її сини Ністор, Нуфрік, Калай та Зоньо знайшли дуже добрий спосіб ласувати бриндзєю так, щоб ніхто це не знав.

Виймали дно бочечки, і так узимку видовбували по кавальчику бриндзи...

Минула зима, почалися польові роботи, і ось, однієї днини бабка Аниця зварила мамалигу у котелку (я той котелок дуже добре запам'ятав у моєму босому дитинстві) вивернула мамалигу на кружок, взяла миску і ложку та подалася до комори, щоб починати бриндзу. Але тут сталася катастрофа! Коли бабка зняла смалець у бочечці вже не було бриндзи!

Бабка гірко заплакала, розказала біду своєму чоловікові, який відлупцював своїх шибеників, а на полі, де працювали, хлебтали борщ...

То були тяжкі часи!

Микола КУРИЛЮК

В рамках культурної діяльності СУРу і цього року на хуторі Площі Ізвареле Сучавської громади відбувся гуцульський фестиваль, подія, яка пов'язана із церковним святом Св. апостолів Петра і Павла.

Де цей хутір, котрий так гарно звучить: Площі?

Це один із ізольованих хуторів Буковинських гір, недалеко селища Путила (28 км), де народився Буковинський Кобзар Юрій Федькович, слова якого і сьогодні в душах гуцулів:

«... Най каже хто, що хоче, я все своєї: нема й немає кращого світа понад гуцульські гори. Небо над ними чисте, як дорогий камінь, смеречина зеленіє як зимі, так літі, пташка не втихає, а хрещатий барвінок стелиться по шовкових травах, що цілу Буковину своїми запахами обвіяли.»

Добутися до Площів колись було недоступно, а тепер, в першій мірі завдяки цим достойним горянам і з деякою державною допомогою проведена доступна дорога аж до церкви із храмом «Св. апостолів Петра і Павла». Фестиваль вже третій рік відбувається на місці, так званому «У Куришів», бо на цій місці сини Петра Куриша побудували гарні і просторні житлові будинки.

Михайло Куриш та його брати Іліє і Петро, а також їх сестра Ауріка Бурла, нас запроси-

ли до їх господарок. Кожна кімната наче музей: скрізь по стінах величезні оленячі роги, гуцульські вишиті рушники, лісові птахи, набиті соломкою, та інші речі. І все це в кімнатах умебльованих модерно. В помешканнях модерні кухні та бані. Такий комфорт майже в кожного площанина. А з яких ресурсів все це? Вирощування худоби, деякі суми із продажу лісу (ковбків, як кажуть гуцули) або краще із офіційного продажу дощок, перетворення в цінність лісових фруктів та

«ПЛОЩІ - 2015»

грибів, а найбільший прибуток від сезонної праці (2-3 місяці річно) в Німеччині та інші грошові ресурси.

Споминаю ці справи, бо ветеринарний лікар із Михайлень Ботошанського повіту, на ім'я В. Грімаде, запитав мене звідки такий комфорт у цих гуцулів і ... пожартував: «ліс коло хати, не треба йти до магазину, а до того ще й коршма далеко...».

На урочистому відкритті фестивалю взяли слово: Михаїль Михно – примар громади Ізвареле Сучевей, до якої адміністративно належить і хутір Площі, котрий щиро-сердечно подякував керівництву СУРу за фінансову та організаційну допомогу в розгортанні фестивалю.

Голова Сучавської філії СУРу Б. Петрашук, котрий брав участь у богослужінні, подякував отцям (в числі п'яти) за соборну службу і покликав всіх присутніх на наступних фестивалях в першій мірі зайти до Божого дому.

Отець-парох Петро-Валентин Арделян подякував християнам хутора (всі православної віри) за присутність на Божій службі, за підтримку Божого дому, за постійність у православній вірі.

На сцені, збудованій спеціально для фестивалю гáздами Куришами, виступили гуртки:

– Ансамбль "Florile Vucovinei" із Кіндешть Ботошанського повіту, інструктор Аурел Грімаде. Соліст Васіле Скутелніку;

– Гурток танців «Веснянка» із с. Роґожести, Ботошанський повіт, керівник Ґабрієл Скальський – хореограф.

Ці два гуртки прибули на фестиваль мік-

робузами «Шкільний транспорт» шкiл із Мігайлен та Роґожест, все завдяки проф. Віктору Симчуку – голови Ботошанської філії СУР.

Також виступили ансамбль «Четініца» із Фалкова, громада Бродина, інструктор Міхаєла Ністор (учителька) та ансамбль «Гуцулка» із Бродини – інструктор проф. др. Віоріка Коньяк.

Звукова колонка була забезпечена викладачем Ґеорґе Бог'яном, – директор школи в Улмі, котрий святкував своє 65-річчя у Площах.

В організуванні цього фестивалю були маленькі непорозуміння: від Сучавської філії СУРу повідомили, що фестиваль відбудеться у неділю 12 липня, а примар громади Ізвареле Сучевей повідомив, що подія запрограмована 13 липня, після Богослужіння.

Два дні перед подією вирішився день фестивалю: – у понеділок, після Соборної служби.

Головне є те, що існує послідовність, і так дійшли до III-го випуску цього фестивалю, якому люди кажуть «Фестиваль у Куришів».

Місцеві організатори повідомили, що на цій події було понад 300 осіб.

Підкреслюю, що місце для розгортання фестивалю є надзвичайне, між двома величезними зацвілими липами.

Куриші кажуть, що ці липи вирости як дитина: у суші їх поливали, чистили стовбури і ніколи не рвали з них гілки, а лиш цвіт.

Не лише моя ідея є та, що в селах, голов-но ізольованих, люди масово приходять на події, організовані Союзом, а в містах зали майже порожні. Таке сталося в Кимполунзі, Сереті, також і в Сучаві.

Юрій ЧИґА

Фото: Філарет Унгурану

Свято Петра і Павла

З літнім періодом пов'язано найменше свят. Адже настає гаряча для хліборобів пора – жнива і сінокоси.

На липень, припадає лише три свята. Це Купала, Петра-Павла та Прокопа. Апостолів Петра і Павла святкують 12 липня. Традиційно свято належить до великих. В храмах на його честь роблять відправи. До Петрапавлового дня жінки білять хати, прикрашають рушниками стіни та ікони, опорядковують подвір'я й виготовляють обрядове печиво «мандрики», фанки. З цього приводу побутує прислів'я: «На Петра зозуля мандрикою вдавилася».

Легенда стверджує буцімто апостол Петро, мандруючи світами, вирішив перепочити під кроною дерева. Там він заснув. Тим часом непомітно підкралася зозуля, зазирнула в ранець, побачила мандрику і вкрала її. Але скористатися не змогла: як тільки почала їсти, тут же вдавилася. У такий спосіб Бог покарав нечестиву птаху. Ось чому, стверджує легенда, після Петрового дня зозулі перестають кувати. Якщо їх почути після Петра, то, за народним віруванням, це лихе віщування...

Ось яка легенда побутує про Петра на Україні.

Одного разу святий Петро йшов полем і бачить, що сіє чоловік горох. Діло було на Сорок Святих. Петро підходить до того чоловіка і каже:

– Сьогодні ж празник, Сорок Святих, чого ж ти горох сієш?!

– Прости, Святий Петре, – відповідає чоловік, – я забув, що сьогодні гріх сіяти.

– Бог простив! – сказав святий Петро і пішов собі.

Діждався той чоловік урожаю та аж за голову взявся з радості. Намолотив сорок мішків гороху. Діждався селянин другого року і думає: Торік я сіяв на Сорок Святих і зібрав сорок мішків гороху. Посію на Сорок Святих і в цьому році. Тільки почав сіяти, заболіли руки, не може зменю зерна взяти. Глянув на ноги, на них болячки... Тоді той чоловік догадався, що це кара за гріх. Скинув шапку, перехрестився та й каже:

– Прости, святий Петре, та болячки зніми!

Подаю іншу легенду, як Бог з Петром людей парували.

Якось йшли вони удвох спекотним полем. Дуже пекло сонце, довкруг стояли хліба. Обіч ниви вони побачили дівчину, яка, не піднімаючи голови, жала збіжжя. Петро зупинився й прорік:

– Боже, поможи тобі, дівчино! Підвелась дівчина, подякувала і знову за роботу. Коло сусідньої ниви сиділа в холодку молодиця. Подивилися на неї обое, стонули плечима й пішли далі. Неподалік під возом спочивав парубок.

Апостол замахнувся ціпком, щоб провчити лінивця, але Бог зупинив його:

– Не займай його, ходімо далі!

Йдуть вони та й ідуть. Коли це чують, як пошерхує коса і раз у раз змахуються над нивою жмутки збіжжя. Наблизились, і від радості усміхнулися – молодий юнак, обливаючись потом, поспішав дожати ниву.

– Боже, поможи тобі, хлопче! – побажав йому Петро.

Господар ниви підняв голову, відкланявся щиросердно, і знову за працю. Одійшли вбік, обое зупинилися. Петро й пропонує Богові:

– Спаруй, Боже, цього парубка та оту дівчину, що жито жне, і тих ледацюг спаруй!

– Хоч ти, Петре, і старий, відповів йому Бог, – та дурний. Якщо цих ледацюг спарувати, то вони з голоду помруть; цього парубка треба подружити з ледачою молодицею.

Так воно, мовить на закінчення оповідка, й буває на світі: як чоловік роботяга, то жінка ледаця, а як жінка моторна, то чоловік вайло.

Подаю одну з пісень, яку співали на Україні під час жнив.

Ой у полі нивка,
Кругом материнка.
Там гівчина жито жала,
Гарна чорнобрива.

Жала ж вона, жала,
Сіла спочивати.
Їхав козак з України –
Мусив шапку зняти.

Мусив шапку зняти,
«Добрий день» сказати:
– Помагай Биг, гівча моє,
Тобі жито жати!

Напередодні Петра селяни часто обходили свої ниви з священником та хоругвами, освячували водою врожай, щоб його не понівечили грім, град, буря чи пожежа.

Петропавлове свято мало свій пісенний цикл.

Ось кілька таких співаночок:

А на Петра вога тепла,
Лиш би ся кувати.
Ой на Петра личко біле,
Лиш би цілувати!

Ой на Петра вога тепла,
Лишень її пити.
– Який, мамцю, Петрусь файний,
Лиш би го любити.

Про свято Петра існує і багато прислів'їв:

- * Раз у рік Петра.
- * Бабське літо до Петра тільки.
- * На Петра душа тепла.
- * Від Петра красне літо.
- * Зозуля кує тільки до Петра, а потім мандрикою вдавиться.
- * Соловей співає до Петра.
- * Коли на Петра сльота, то буде вліті багато болота.
- * Як на Петра день спека, то на Різдво мороз.

Микола КОРНИЩАН

ТЯЖКЕ ЖИТТЯ

Як згадаю своє життя,
Самі сльози ллються.
Хоть я хочу, хоть не хочу –
Роки не вернуться.

Я зайду я в свою хату,
Нікого не бачу.
А згадаю жінку, діти,
То гірко заплачу.

Ой не плачте, смутні очі,
Сльози не зливайте.
Всю надію лиш на Бога
Спокійно складайте.

Таке життя, така доля,
Нема що робити.
А як прийде розказ Божий –
Треба відходити.

Думи мої, думи мої,
А що з вами буде?
Хто вас, думи, ізгадає,
Як мене не буде?

Свою жінку вже не бачу,
Пішла вона гнити.
Діти пішли у Європу
Грошей заробити.

Василь АЛЬБІЧУК,
пенсіонер, Верхня Рівна,
Мараморщина

ВПЕРЕД, В ЗАБУТІ СТОРОНИ

(скорочено)

Історія наших сіл ще малодосліджена. Так звані монографії, написані на замовлення колишніх органів влади, здебільшого обмежувалися загальними даними і стосувалися переважно «розквіту» періоду «золотої епохи». У них численні «білі плями», особливо щодо виникнення та давньої історії українських поселень в Румунії. «Делікатна» проблема національних меншостей часів чаушістської диктатури ставила перепони тим, хто справді намагався правдиво висвітлити історію свого села чи міста. Навіть і монографії, розроблені викладачами історії на здобуття вищого освітнього ступеня, мусили замовчувати певні факти історичного порядку за порадою «наукових керівників» чи просто з обережності, щоб уникнути характеристики «націоналіста».

Однак треба сказати, що певні достовірні розвідки про наші села існують. Серед них можна згадати докторську дисертацію Миколи

Павлюка (хоч вона стосується мармороських українських говірок), розвідки Миколи Чередарика про буковинські українські села, історію банатського села Копачеле викладача Петра Кімпана. Цікаві, обгрунтовані розвідки має покійний нині учитель Олекса Бевка з села Поляни, надруковані СУРом.

Передруковуючи репортаж про українські мармороські села, який появився у чернівецькій газеті «Самостійність» 1934 року, відкритий 1996 р. Магдалиною Ласло-Куцюк у бібліотеці Румунської Академії, сподіваємось, що він зацікавить як читачів, так і дослідників історії українських поселень цієї зони. Напевно 1996 р. ще були люди, які пам'ятали згадуваних в ньому осіб.

З цієї нагоди звертаємося до наших читачів із закликом посилати до редакції матеріали з історії наших сіл, фотографії, які мають історично-документальну і пізнавальну вартість.

М.М

28 ЛИПНЯ, ГОД. 8 РАНО.

Зараз раненько приходять до нас наш ввічливий і щирий пан адвокат Одовійчук і пропонує нам свої услуги. Користаємо з цієї гостинності й починаємо ознайомлюватися з нашою Марморощиною (...).

Зараз зраня заходимо до отця вікарій Андрія Медвецького. Це греко-католицький священик на «руську» парохію в **Сиготі**. Читає «Самостійність» і говорить «руським» діалектом осібного мармороського покою.

Самий отець Медвецький гарна, привітна й інтелігентна людина.

У місті здибаємо іншого греко-католицького священика на Сигот – молодого отця Гаврила Зейкана.

До обіду оглядали ще місто. Воно представляється багато гарніше, як наш Сторожинець, має дійсно вигляд містечка. Переповнене жидами, а тим самим досить нечисте, зате має гарні льокалі й

склепи – головно внутрішнє урядження чепурне. Пануюча мова угорська.

Обідаємо в адвоката І. Одовійчука, де ми почуваємо себе, як у своїй родині. Лише угорські перчені страви пригадують нам час до часу, що ми не дома.

Зараз по обіді сідаємо на потяг й ідемо відвідати українське село **Кречунешти**, 8 км. за Сиготом. Цікаво, що долину ріки Ізи заселяють самі румуни (...), а долину ріки Вішеуца українці. Українські села зараз через Тису продовжуються на Підкарпатську Україну, а далі на Галичину й Придніпрянську Україну. Це доказ природного розросту й поширення української нації.

Заходимо до отця Ляховича. Одинокий з усіх українських священиків називає себе українцем. Але проте в родині говорить по мадярськи. Цієї зарази не позбувся ще ні один український інтелігент Марморощини. Всі говорять у родині угорською мовою. З нами говорили осібним мармороським діалектом, котрий ми спершу мало розуміли. Вину носимо й ми й вони. Ми за те, що

не інтересувалися ніколи Марморощиною, а вони, що були байдужі на все й задовольнялися життям під власного стріхою. Сьогодні на Марморощині й зі свічкою в руках не найдеш української книжки. Завдяки п. адв. Одовійчукові в посліднім році розповсюдилася тут «Самостійність», до цього часу в Марморощині не було й одної української газети. Тому вони читають дуже тяжко українське писане слово, бо не розуміють мови. А справа могла б піти скорим кроком вперед. Коло кожної української греко-католицької церкви є й професійна школа, де священик чи даскал можуть учить дітей українського письма. Нашим обов'язком є післати їм книжок, пригадати їм цей святий обов'язок й не опускати рук аж доки праця не піде правильним шляхом вперед. В цім зміслі був заклик адв. І. Одовійчука, голови української партії Марморощини, ще в зимі в однім із чисел «Самостійности», але його голос пролунав безслідно серед пустині нашої національної безсвітності. Такий самий заклик підносимо й ми тепер: на **Марморощині треба української книжки**, «Українська Школа» мусить сказати й своє слово. Бо коли в нас нарікають на національну незрілість, то на Марморощині ще темна ніч. Там мусимо засвітити наше сонце.

В отця Ляховича говоримо з кількома свідомішими селянами, вони оповідають нам про свою невідрадную долю й спільно радимося, як би то поліпшити її. Найбільше дошкулює їм економічна скрута. Живуть під нечуваним визиском (...), хліб не родиться, лише хіба трохи кукурудзів, слабкі сіножати й сади. Це одинокі засоби прожитку. Марморощина дуже бідна. Про кооперативний рух і поняття не мають.

Саме село гарне, положене над Тисою, має вигляд чепурного садка (...)

Пізнім вечером вертаємо до Сиготу.

II.

Великий Бичків чудове українське село над Тисою. Здовж ріки тягнеться широка, гладка дорога, при котрій зарядом стоять українські склепи, установи й хати. Зараз таки за мостом заходимо до українського склепу, власність голови тутешньої читальні «Просвіти» Михайла Марущака. Гарний, високий мужчина дає нам деякі вияснення про тутешнє українське національне життя. В політичній ділянці українці з Підкарпатської України ще не усамостійнилися.

Ідуть все у фості державних партій. Це найбільше лихо.

Д. КВІТКА
(«САМОСТІЙНІСТЬ», вересень 1934 р.)

(Продовження на 16 стор.)

ВПЕРЕД, В ЗАБУТІ СТОРОНИ

(Продовження з 15 стор.)

В національній площині провадять сильну боротьбу з москвофілами, котрі в посліднім часі зачали здавати свої позиції. В школах українська викладава мова. Всюди українські написи – навіть на державних установах, побіч чехословацьких написів є й українські.

В економічній площині починають виказувати сильні життєві сили. В усіх майже селах позасновувалися українські «дружства», щось у роді наших кооператив.

Сходиться молодь. Між ними і кілька пластунів в одностроях з синьо-жовтими лентами. Між ними знайомимося з молоденьким тутешнім управителем хору Юрієм Кузьмиком.

Всі разом відвідуємо гарний будинок читальні «Просвіта», велику салю з театральною сценою, що могла б конкурувати з чернівською й заходимо до чепурного склепу – українське дружство, де купуємо кілька гарних ілюстраток.

Спішимося, щоб не заперли границю, бо в неділю запирають її в 1 годині, а ми ще сьогодні мали б відвідати село **Луг**.

По дорозі вступаємо на кілька хвилин до українського емігранта полковника Гната Стефанова, одного з українських комендантів під Львовом. Кріпкий ще полковник і мила його подруга вітають нас щиро, оповідають дещо з своїх емігрантських злиднів і ми мусимо розлучатися.

Відпроваджає нас до границі, через Підкарпатський Луг, п. Юрко Арделян, свідомий український націоналіст. Спізнаємося й границя заперта. Находимо чеського фінанса, котрий пускає нас ввічливо назад, але з румунського боку не хочуть отворити нам границі. Але по довгій і різкій балачці, бо границю заперли півгодини скорше, ми могли дістатися на румунський бік.

Заходимо в с. **Лузі** до українського священика отця Бачинського Стефана.

Так само, як і понад Черемошом з обох боків є села з тими самими назвами, з українським населенням, так і тут понад Тисою. Селяни з румунського боку мають поле на чехословацькій боці й навідвороть. Ознака неприродности границь... Один нарід пошматований на кавалки...

В отця Бачинського обмінюємося подібними думками, як і в Кречунештах, потім відвідуємо директора школи українця Івана Мануляка, молоду, загорілу людину, говоримо з кількома селянами й вертаємося потягом до Сиготу.

30 ЛИПНЯ, ГОД. II РАНО.

Закупуємо деякі потрібні річі на дорогу, прощаємося з адв. І. Одовійчуком і відходимо. Наш шлях через Марморощину, долиною ріки Вішеву, через верхи румунсько-польською границею на Буковину.

Все вперед. Тією самою дорогою не будемо йти.

Самі українські села.

Верішморт, Кречунешти, Горішна Рівна. Задержуємося довше в Горішній Рівні в отця Олександра Ляховича. Приходить і начальник громади Василь Лаврук. Спільно обговорюємо деякі пекучі справи, беремо передплату за «Самостійність», набираємося нових вражінь, і... вперед. Гостинний господар підвозить нас около 10 км. своєю фірою.

Прямуємо на **Бистру**.

Цілою дорогою говоримо з людьми, констатуємо биття їх національного пульсу... він мертвий. Лише ті, що читають часопис («Самостійність» іншого тут нема), починають відчувати й розуміти, що побіч чисто особистого життя, шлунку є ще й національне життя, велике, тривале й одинокі цінне. Донедавна вони гадали, що їх життя ограничене чотирма стінками, їх інтереси кінчаються на границях родимого села, їхня мета осягнути 70 років, теплий закуток і кавалок хліба.

Цілком по-звірячому. Тепер вони щонайменше захиталися в цій вірі. Вони дізналися, що побіч родимої стріхи є ще й родимий край, побіч особистих інтересів, є спільні всім нам інтереси : доля й велич української нації, побіч дрібної мети завбезпечення на старість, на випадок смерті є ще одна велика, свята мета : зложити життя для слави й величі своєї великої української нації. Вона не вмирає ніколи, вона живе вічно нами й для нас.

Про це дізналися багато мармороських українців. Бо ми їм про це писали, ми це пішли їм сказати й устно. Наша правда сильна, наша перемога певна.

Вперед. Нема шляху назад.

Заходимо в ліси. Правцюємо, буйні смереки знову сміються до нас, шумливі потоки кличуть у свої студені філі, злісний дух лісів манить у свої нетри... все далі, все вперед...

III

31 ЛИПНЯ, ГОД. 7 РАНО.

Могутнє сонце запалило вогнем цілі

гори. Сміється з нічних химер, шле привіт сильному світові.

Встаємо свіжі й бадьорі.

По сніданню, що складалося з кулеші з молоком, ідемо в село. Заходимо до нашого передплатника Горіона Юри, котрий угощає нас дійсно по-українськи, платить передплату й іде з нами обглядати Красну.

Красна гарне гірське сільце, що бореться за свою самостійність. Воно прилучене до румунської громади Петрови й тим самим упосліджене. Краснянці хочуть відлучитися й самі правити собою. Це їм удасться, лише не складати рук доти, доки не виборять своїх прав. По одному сходиться споре число людей і при щирій балачці зближається полудне. Не сміємо лишатися довше, прощаємося й ідемо на **Рускову**.

Сонце немилосердно пекуче, ріка Вішеву немилосердно приманчива. Ідемо цілий час берегом Вішеву, вмиваємося потом і сміємося з принад ріки. За годину ми в Рускові. Купаємося й ідемо на обід до отця Олексія Марини. Старенький, але сильний ще священик витає нас дуже щиро. Обідаємо, Володко з Захарієм ідуть у село зібрати передплату й вперед. Переходимо довжелезним говоримо з людьми (...) Під вечер заходимо до отця В. Горчинського в **Кривім**. Це наш молодий буковинець, – що недавно прийшов до Марморощини. Сидимо тут лише кілька хвилин й ідемо далі до **Руської Поляни**. Обидва села дуже близько одно коло другого. Тут заходимо до отця Івана Ністора. Старенький, вісімдесятлітній священик радіє нами, як своїми дітьми; при щирій, веселій балачці зближається опівніч, і ми тут і заночуємо.

1 СЕРПНЯ, ГОД. 7 РАНО.

Рішаємо остатися один день у цих двох селах і ознайомитися ближче з людьми.

Зараз ізраня заходимо до отця Ізидора Вздутьського, одинокого православного священика на цілу Марморощину.

В **Руській Полянні** є православна церква, побіч греко-католицької, із прибіжно 3 500 вірними.

Цією парохією завідує отець Вздутьський, український емігрант. Життя його досить невідрадне, бо не дістає ніякої платні, не має поля, живе в бідній хаті, й одинокі засоби життя, це приходи. Є обов'язком буковинських українських духовних кругів зайнятися парохією. Тим більше, що злі духи пускають ворожнечу між дві українські церкви. І замість спільно боротися за наші національні здобутки, представники двох церков поборю-

(Продовження на 17 стор.)

ВПЕРЕД, В ЗАБУТІ СТОРОНИ

(Продовження з 16 стор.)

ють себе через ріжницю віри. Не згадую імен, бо вважаю, що ця боротьба згине на самих початках. Обидві церкви є українськими й як такі однаково нам задорогі. Це мусить знати кождий.

По отцю Вздутьським відвідуємо ще кількох свідоміших селян, наших передплатників і йдемо до отця Горчинського. Дуже миле вражіння зробив на нас курс української мови для дітей при професіональній школі, держаний отцем Горчинським. Це одинокий такий курс на цілу Марморощину, за що отець Горчинський має осібну заслугу. Він повинен би послужити прикладом і для інших. Поля багато, лише мало рук до праці.

Цілий тягар освідомлення перебрав на себе п. адвокат Іван Одовійчук, і тут дійсно треба признати йому великі заслуги. В кождім селі його знають, від діда до дитини, і всі підчиняються без-услівно його приказам. А він приказує добре, мудро й щиро. Йому лише треба до помочі кількох працьовитих і свідомих людей, тоді праця піде повною парою вперед.

Оглядаємо село, ідемо в ліс, де п'ємо чудовий буркут і на вечерю заходимо до місцевої дідички, «княгині» Олени Кіфи. (Тут женщин не селянок називають «княгинями», так яку нас «пані». Тут заночуємо).

2 СЕРПНЯ, ГОД. 6.

Встаємо раненько й ідемо до **Руської Поляни**, на пікет пограничників, щоб нам дали позвіл іти чесько-рум. і польсько-рум. границею. Нема п. «фельфеля» й ми мусимо йти аж до Горішного Вішеву, де стоїть компанія пограничників і там дістати позвіл.

Ідемо направці, через гори. День хмарний. Легко йти. Проте, доки видрапались на грунь, скупалися в поті. Широкі, буйні полонини, потім стрімчасті скали, потім знову долини...

Біжимо вперед.

На першу годину ми в **Вишеві**. Зайшли до якогось шваба, т. зв. «ціпсера», де обідали й ночували. Це осібна порода німців, що говорять мало зрозумілим німецьким діалектом. Вони замешкують тут окраїни цього містечка.

Зараз по обіді йдемо до сотника пограничників, де по шістьгодиннім чеканню дістаємо позвіл іти польсько-рум. границею. Рушаємо завтра рано. До вечора оглядаємо брудне містечко, захо-

димо до греко-католицького священика, його не застаємо дома, зате за нами береться його пес «дакс» і держиться нас цілу прогульну аж на Буковину (...)

Засипляємо під такт дощу й під скавуління «міндьярда» (так ми його охрестили по угорськи – міндьярд = зараз, гайда = пес по мармороськи, – а це тому, що він, коли хтось оставався з нас, не пускав тих, що хотіли йти, а скакав на груди й скавулів, немовби казав: чекайте, «зараз» іде ваш друг), що хотів спати разом із нами на стріху в сні.

3 СЕРПНЯ, ГОД. 4 РАНО.

Встаємо досвіта, бо в 5-ій год. маємо гірський потяг із місцевої трачки аж у серце гір, до Фаїни, около 30 км. «Міндьярд» тішиться, скаче й хоче йти з нами. Але ми кажемо нашому «ціпсерові», щоб замкнув його, а раненько відпровадив до свого господаря. Цей так робить.

Ми пішли. Міндьярд супроводжав нас своїм скавулінням. Ждали майже годину на поїзд, потім сіли, й коли потяг мав рушати, коло нас з'явився веселий і щасливий міндьярд. Як він утік, як він нас найшов, чому так полюбив нас, це осталося нам тайною. Нас найшов певно лише за нюхом, бо інакше не міг. Найцікавіше є те, що в бігу за нами він минав хату свого господаря й не вернув до неї (...)

Рушає потяг, його супроводжає сильний дощ. Влізаємо чимраз більше в серце правдивих гір. І коли є десь гори гарні своїми живописними видами, чаруючі своєю дикою красою, принадні своєю таємничістю – до них конче треба зачислити й ці, що тягнуться від Вішеву аж на Буковину, до Жупані.

Чорним змієм прорізує наш поїзд повні грози тунелі, підкрадається під звисаючі й повні небезпек скали... й тікає, скрадаючися.

5 СЕРПНЯ, ГОД. 7 РАНО.

Рішаємо йти поволіше, щоб обзнайомитися ліпше з нашими селами. Раненько залишаємо Яблоницю, відвідуємо Конятин і остаємося на обіді в о. Васильовича в **Довгополі**. По обіді (неділя) говоримо з кількома людьми й переходимо через гору до Дихтинця. Гостюємо в п-ва Маковевичів і о. Вишивана. Тут і заночуємо.

6 СЕРПНЯ, ГОД. 4 РАНО.

Ідемо ще раз до Довгополя, а відси разом з о. Васильовичем через Стебні на соборну службу до Шпитків. Головну роллю на цій службі мала «свята» з Вилавча, котра й держала довшу проповідь, як то вона вмирала кілька разів, говорила з Богом, ангели складали й співали псалми в її честь – текст одного вона запам'ятала й деклямує добре – і все це казали їй дати в газети. Вона сповнила свій обов'язок, а ми почасти свій. Справа ця належить до церкви, але наша думка є, щоб, ради престижу релігії, священики менше обожали її. Бо хвилеве захоплення народу її святістю може мати досить поважні наслідки для нашої церкви й поваги священства, коли б доказалося, що вона не була святою, але хорою...

Відси пішли через Усте-Путилів до Мареничів, де осталися на обіді в п-ва Костащуків. По обіді були ще раз в Усте-Путилові й Дихтинці, де знову заночували в п-ва Маковевичів.

7 СЕРПНЯ, ГОД. 9 РАНО.

Паде дрібний дощ. Ідемо до Мареничів, обідаємо знову в п-ва Костащуків і вперед до Ростік.

Це одно з найгарніших: українських гірських сіл. Заночуємо в п-ва Огороднік.

8 СЕРПНЯ, ГОД. 8 РАНО.

До Ростік провадив нас дощ, з Ростік промінисте сонце.

Вперед.

Заходимо в Підзахаричах до о. Івана Онуфрійчука, де остаємося півгодини й вперед, попід Німчич, через Рівню на Вижницю.

Цілою Буковиною товаришить нам Черемош, цілий час забавляє нас Міндьярд.

В Рівні якраз відходив сплав до Чернівців. Рішили поплисти сплавом аж до Вашківців. Міндьярд із нами. На скрутці кидає вода наш сплав аж на беріг, з гіркою бідою стручуємо назад у воду й пливемо вперед. Міндьярд лишається на березі, скавулить, на кінець скакає з розпукою в воду й здоганяє сплав.

За нами Вижниця, Іспас, Міліїв, ми в Банилові. Ніч. Сплав не йде далі. Ідемо пішки до Вашківців. Вечеряємо й заночуємо в п-ва Князьких, учителі, – Володко дома.

Українська народна казка

ПРО БІДНОГО ПАРУБКА Й ЦАРІВНУ

На другий день устає він, вийшов з хати, аж дивиться, – стоїть міст, і з обох боків садки ростуть. От він вернувся у хату та й каже:

– Ідіть, мамо, та скажіть царівні, що вже міст готовий, нехай іде до шлюбу.

Пішла мати до царівни, сказала їй, а вона каже:

– Я вже міст бачила, – дуже гарний міст. Скажи ти своєму синові, нехай він приїздить вінчатися.

Прийшла та жінка додому та й каже синові:

– Казала царівна, щоб ти завтра їхав вінчатися.

От він через день збудував собі палац, а на другий день повинчалися з царівною і повертаються назад, а на мосту вже все поспіває: і яблука, і груші, і вишні, і черешні, і всяка-всяка садовина, яка тільки на світі є...

Приїхали вони в той палац, відгуляли весілля та й живуть собі. І той собачка та котик з ними. Прожили вони там який час, от раз царівна й питає свого чоловіка:

– Скажи мені, серденько, як ти пошив мені черевички й сукню: ти ж з мене й змірка не брав? Як ти за одну ніч збудував такий міст, і до ти набрав стільки золота та срібла?

– У мене, – каже, – є оцей перстень, як я його перекину з однієї руки на другу, то зараз назбігається до мене слуг повен двір. Що б я їм не загадав – усе зроблять. То вони зробили й черевички, й сукню, і збудували міст і палац цей, що ми живемо, – все вони мені роблять.

От вона діждалась, поки він заснув добре, стихенька зняла з нього той перстень, перекинула з руки на руку, так їх такого найшло, що страшно й глянути. От вона їм і каже:

Сімота Елена Аїда

– Щоб зараз тут були і коні, і ридван, – я поїду до свого палацу, а щоб із цього палацу ви зробили стовп такий, щоб тільки можна було йому чоловікові стояти й лежати, і зараз цей стовп щоб перенесли за море. Та глядіть мені, щоб ви його не збудили, щоб він уже прокинувся у стовпі.

– Добре, – кажуть, – усе буде так, як звелено.

Вийшла вона, стоїть ридван. Сіла вона та й поїхала. А палац ураз стовпом став, – так його й потягли ті слуги через море.

Другого дня вранці прокидається царівнин чоловік, аж нема ні жінки, ні палацу, ні персня – нічого нема; тільки стовп стоїть. Хотів вийти – дверей нема. Полапав він одну стіну, полапав другу, – не можна вийти; тільки віконце маленьке пущено. Живе він, бідний, там, – ніхто йому їсти не дає.

Там би він і вмер, і пропав, якби не собачка та кіт, бо й вони в тому стовпі zostалися і можна їм вилазити в те віконце. От собачка побіжить у поле, вхопить із торби в якого хлібороба шматок хліба та й принесе, а котик візьме в зуби, полізе до віконця і піддасть йому.

Назбирали трохи хліба, от собачка й каже котові:

– А що, – каже, – є в нашого хазяїна хліб, ходім за море, може, як-небудь чи не добудемо перстень.

– Ходім! – каже кіт.

От пішли.

(далі буде)

КВАДРАТ

По горизонталі і по вертикалі

- Українське ім'я
- Мусулманське ім'я
- Найдорожча особа
- Муніципій в Румунії

	1	2	3	4
1				
2				
3				
4				

1. Хома 2. Омар 3. Мама 4. Арад

Склав Микола КУРИЛЮК

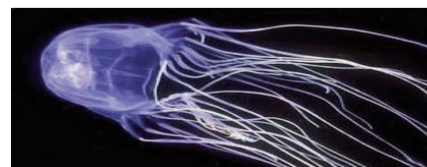
Хто плете рибальські сіті в Новій Гвінеї?

Вчені-дослідники переконалися, що павутина деяких видів тропічних павуків настільки міцна, що її можна використовувати в господарстві. У Новій Гвінеї рибалки плетуть лише основу сіті, вішають її між деревами, а докінчують павуки.

Незвичайний барометр

Медузи знають про наближення шторму за 15 годин до його початку. Цим вони завдячують крихітним камінцям, які

плавають у «вусі» медузи, – маленькій кульці на тоненькій стеблинці. Камінці труться об нервові закінчення, і медуза чує грізний гуркіт шторму, що наближається.

Чи сумують тварини?

Вчені спостерегли, що навіть найпримітивніші створіння важко переносять самотність, особливо коли вони звикли жити гуртами. Оселедець в

окремому акваріумі буквально «марніє» від суму. Гусінь шовкопряда неминуче загине, якщо її ізолювати. В неї зникне апетит, порушиться обмін речовин. Та варто «сумній» гусені показати через скло її родичів, як вона зразу ж оживе.

ДИТЯЧІ СТОРІНКИ

Микола КОРСЮК

ЗАЙЧИКОВА МУДРІСТЬ

Гей, у нашої лисички,
Що нору має край дички,
З'явилося лисенят, –
Угадайте скільки?

П'ять.

Тепер в лисички турботи,
На весь день має роботи,
Бо не може того бути,
Щоб поживи не здобути,
Бо лисичка добра мати,
Мусить про діток подбати.
Не пробризне добра мрія,
Бо у них її надія, –
Тож подалася у ліс,
Що поблизу річки ріс,
І принишкла між кущів,
Щоб її ніхто не вздрів,
На тих стала чатувати,
Хто вийде з своєї хати.
Аж, дивись, серед галяви
Заець стрибнув у халяви,
Щоб надіти чобітки,
Вивести свої дітки, –
Не чекаючи ні мить,
Вона стриб і знову стриб,
Зразу ж врзалась в халяву, –
Хапнула зайця-нетягу, –
Що ж тут було ще робити? –
Хіба лисичку просити.
«Пощади мене й зайчиху,

Я грошей тобі позичу,
Тож сходи на наш базар,
Купи курчат скільки пар,
Годуй своїх лисенят
І облиш моїх зайчат,
Бо зайчата ще малі, –
Душі моїй премилі,
Раджу тобі в ці часи;
Стережися і не спи,
Не ходи у курники,

Бо в подвір'ях люті пси,
Із твоєї, ну, безтями
Можуть лишитись без мами
Лисенята сиротами,
Тож я думав, міркував, –
На тебе злості не мав,
І скажу тобі так, стиха,
Не роби нікому лиха,
Бо те лихо у літах
Окошиться на дітках.
Можу здатися я див,

Та я много пережив, –
Жити – правда не нова,
Бо це мудрість життєва,
Отож при усьому диві
Будьмо завжди справедливі.

РОЗСПІВАЄ ПОЛЕ

І заспівало поле-полечко,
Як не зійшло ще сонечко,
Росами барвистими,
Небесами чистими,
Арфами обрійними,
Лісами спокійними, –
Що не брень! – то над джмелями
Пісня лунає полями, –
А джмелі джмелять прерясно,
Бо їм в полі добре й красно, –
Сонечко – не сонечко, –
Розспівалось полечко,
Душа, мабуть, замала,
Щоби радість всю вбрала
І той спів, що косарі
Рано-вранці при росі
Прийдуть траву косити,
Полечко звеселити,
Будуть пісні голосні,
Як годиться при косі,
Та ще буде урожай,
Кропи, дощичку, крапляй!
Літо минуло уже,
Добра осінь нас всіх жде,
Щедра осінь і багата, –
Буде рада наша хата.

Пряма мова

– Що таке пряма мова? – запитує вчителька Василька.

– Ну, це коли людина про щось говорить відверто!

– Наприклад?

– Я не вивчив уроку.

* * *

– Що ж це в тебе знову двійка з англійської?

– Вчителька сказала, що ми з нею розмовляємо різними мовами.

«Бідні» французи

Група школярів повернулася з Парижа.

Директор школи цікавиться:

– Чи були у вас труднощі з французькою мовою?

– У нас – ні! Були у французів.

Гумор

* * *

– Ти чому запізнився в школу?

– Я хотів порибалити, а батько не взяв мене.

– Правильно зробив. Він, мабуть, пояснив тобі, чому треба йти до школи, а не рибалити.

– Звичайно. Він сказав, що черв'яків мало, на дві вудочки не вистачить.

Чи можна?

– Я люблю літати по школі, як реактивний літак. Це можна?

– Еге ж. Але випадково можна вилетіти зі школи.

В пустелі

– Миколко, ти знаєш, чому в пустелі їздять на верблюдах?

– Знаю, щоб пісок не потрапляв у черевки.

Вуйні Вікторії – 100 років

Сьомого липня вуйна Вікторія, як її кажуть в Негостині, сповнила 100 років життя. Вона народилася в Негостині 7 липня 1915 р. В 1936 р. вийшла заміж за Василя Гарасим'юка, коли їй сповнилося 21 р. Прожила з своїм чоловіком 67 років. Василь помер в 2003 р., коли йому було близько 90 літ. Все життя Вікторія робила на полі і на господарстві коло худоби. В її родині було четверо дітей – вона і три браття.

У вуйни Вікторії від дочки є внуки і правнуки, а від братів племінники. Вуйна Вікторія дуже побожна, ходила, коли ще могла, до церкви і тому

вона та її родина хотіли, щоб в неї дома панотець відправив релігійну службу для охорони її здоров'я та здоров'я родини. Цю службу відправив негостинський панотець Данієл Петрашук. Я був запрошений на цю подію, щоб зробити кілька фотокарток і написати

кілька слів про вуйну Вікторію в «Українському віснику». Коли ми прийшли до вуйни Вікторії, нас зустріла її чисельна родина і сусіди, а вуйна нас чекала гарно прибрана в народному одязі, так як вона колись ходила до церкви, прибиралася на різних святах. Хочу сказати, що панотець Данієл Петрашук відслужив дуже гарну службу, яка закінчилася побажанням «На многая літа». Панотець закінчив тим, що подарував вуйні на пам'ять образець Святої Марії з Ісусом Христом. На закінчення я запитав вуйну Вікторію коли було її найтяжче в житті, а вона відповіла, що в голод 1946-1947 рр. На прощання ми побажали вуйні Вікторії ще довгі роки життя на радість родині.

М. МАЙДАНЮК
Фото автора

Гуцульський фігляр

Майже в кожній хаті моєї рідної громади Ульма знаходиться Микола Савчук із його музикою та фіглями, як кажуть гуцули.

Я спостеріг, що багато моїх односельчан не лише люблять його музику та жарти, але й запам'ятовують їх. Молоді хлопці Миколу Савчука з його музикою і жартами знають, бо в їх автомобілях звучать його композиції. Кілька років тому в Тімішорі на ринку «Йозефіні» я почув музику Миколу Савчука. Знаємо, звичай юнаків давати музику «на максимум». Так було і на цьому базарі. Цікаво мені було дізнатися хто розповсюджує гуцульську музику і, нарешті, підійшов до кіоску, де продавалися різні касети та відеокасети на румунській, українській, сербській та інших мовах. Це кіоск Івана Марочка із с. Магура Ульмської громади, котрий із малих літ пішов на заробітки у Тімішору, де закінчив ліцей та консерваторій. Ще з дитинства навчився грати на скрипці, бо із сім'ї музикантів. Удосконалив гру на скрипці у народній музичній школі, де здобув знання і поступив до консерваторії. Але мій намір писати не про Івана Марочка, а про Миколу Савчука.

Випадком із тімішорського ринку хочу доказати, цю музику та жарти Миколу Савчука знають українці не лише на Буковині, а по всій Румунії, де проживають українці.

Пишу про Миколу Савчука, бо цього місяця – липня, числа 14, сповнилося 56 років від його народження в с. Ключів Коломийського району Івано-Франківської області.

Микола Савчук – відомий український гуморист, журналіст, письменник, краєзнавець, лауреат багатьох всеукраїнських фестивалів гумору і сатири, лауреат Всеукраїнської премії імені П. Сагайдачного за гумор (2000 р.). Член редакційної ради гумористичного тижневика «Веселі вісті» (Київ із 2000 р.) та редколегії альманаху «Весела січ» (м. Запоріжжя, з 2000 р.).

Після закінчення середньої школи «спробував» декілька років фізичної праці, але природні задатки привело його в журналістику. І він проявив себе майстром пера в місцевих газе-

тах «Червоний прапор», «Вісник Коломиї» та «Молодь України». Але в скорому часі присвятив себе вивченню історії рідного краю, матеріальної і духовної культури гуцулів і покутян. Особливо полюбляє гумор. У цій царині здобув визнання багатьох шанувальників і звання сміхованця. Побував, як мандрівник, журналіст і артист у США, Великобританії, Канаді, Чехії, Польщі та інших країнах.

Гуцули Сучавщини знають найбільше Савчука, як сміхованця, якому у нашому селі кажуть – фігляр. Додаємо, що він є автором, співавтором та упорядником понад 20 книжок і брошур – поезія, гумор, пісні, краєзнавство. Має кілька аудіокасет авторського гумору, а ще голова редакційного та видавничого комітету «Енциклопедія коломийщика». Опублікував багато матеріалів у всеукраїнських часописах і закордонній українській періодиці. Він є відомим автором, виконавцем і популяризатором коломийок, одні з яких стали народними. Його понад 70 гумористичних оповідок під псевдонімом «Пилип Задюганий з-під Коломиї» (1990-1999 рр.) опубліковано у багатьох місцевих і закордонних часописах. Колекціонує сміхову культуру українців.

Українці-гуцули гордяться веселим побратимом, котрий активно працює в структурах Всеукраїнського об'єднаного товариства «Гуцульщина». Тож бажаємо пану Миколі великого людського щастя, родинного гаразду, аби фіглі його ніколи не покидали, а жартівливе слово допомагало нам жити.

Підготовлено за допомогою касет та відеокасет М. Савчука.

Юрій ЧИГА

Подаємо нову адресу по інтернету нашої редакції:
E-mail: ukrainskyi.visnyk@gmail.com

Застереження

- * За достовірність фактів, цитат, власних імен та інших відомостей відповідають автори підписаних матеріалів.
- * Редакція може не поділяти точки зору авторів.
- * Надіслані до редакції матеріали не повертаються.
- * Редакція залишає за собою право скорочувати і редагувати надіслані матеріали, не порушуючи їхнього основного змісту.

УКРАЇНСЬКИЙ ВІСНИК UKRAINSKYI VISNYK

Шеф-редактор

МИХАЙЛО МИХАЙЛЮК

Редактор – **Тереза ШЕНДРОЮ**

Техноредагування і комп'ютерний набір: Тереза ШЕНДРОЮ

Редакція: Раду Попеску № 15, Бухарест

Телефони: 0212220755; 0212220737; 0212220748; 0212220724

Друкарня S.C.SMART ORGANIZATION S.R.L., Бухарест, Румунія

Redacția: Radu Popescu Nr. 15, Sector 1, București, România